

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Deltakende film som metode for bedre medvirkning i planlegging

Participatory video as method for better participatory
planning

Helge Müller-Mathisen
By- og regionplanlegging

Forord

TAKK FOR 10 GODE ÅR VED NMBU

Jeg begynte på NMBU i 2013 for å «redde verden». By- og regionplanlegging virket som en mulighet til å utgjøre en reell forskjell. NMBU har hatt mye spennende å by på Frivillige verv innen film, 7 år ved NMBUs Læringscenter, og utallige freelance oppdrag innen film, foto, kommunikasjon og medieproduksjon har gitt en verktøykasse jeg aldri trodde studier ved NMBU kunne lede til. Muligheten til kreativ utfoldelse og samtidig bidra til en reell forskjell ble gradvis en bevissthet jeg tok med inn i studiene.

De siste årene har engasjementet i studentinitiativet Urban Lab NMBU banet veg for en studierelevant praksis som kombinerer det planfaglige med det filmfaglige.

Jeg har i denne masteroppgaven kunne støtte meg til mange, enten gjennom forskning, praksis, egen arbeidsplass, i tillegg til summen av alt arbeid som eksisterer rundt medvirkning i dag.

Takkelisten for alle som har bidratt i denne masteroppgaven er lang, og nesten et vedlegg verdig.

Jeg vil takke alle støttespillere, medstudenter, sparrepartnere, venner og familie for bidrag, utfordringer, glede, og helt fantastiske opplevelser – både i denne masteroppgaven og de snart 10 årene på Ås.

En spesiell takk til Kristoffer Pinheiro, Synne Torshaug Eide, Erlend Eidsem Hansen, Håkon Sverdvik Mike Moulton, og ikke minst veilederen min, Thomas Haraldseid! Uten dere ville ikke dette eventyret vært mulig.

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker potensialet for deltakende film som en metode for å for bedre medvirkning i planlegging. Til tross for metodens potensial, finnes det lite dokumentasjon for bruk av deltakende film i medvirkning i planlegging i Norge. Gjennom en utforskende tilnærming studeres deltakende films muligheter og utfordringer i medvirkningsprosesser. Litteratur og empiriske studier har vist at deltakende film kan gjøre medvirkning i planlegging mer inkluderende og demokratisk. Metoden kan også få fremme dialog, kritisk refleksjon, en styrket demokratisk prosess, de «stille stemmene», samt bidra til å styrke relasjonene mellom deltakerne og arrangørene. Eksperter innenfor medvirkning ble intervjuet for å bidra med sine innspill om hva det kan forutsette å ta i bruk deltakende film i medvirkning i planlegging.

Studien så på hvordan deltakende film bidro under medvirkningsverkstedet *Urban Lab Campus Øst*. Funnene fra *Urban Lab Campus Øst* viste at deltakende film kan ha positive effekter på eierskap, kreativitet og effektiv formidling. Deltakerne uttrykte at filmfaglig veiledning var essensielt for å produsere en film på under to dager. Mangelen på felles gjennomgang av filmene gruppene produserte ved medvirkningsverkstedets slutt førte til at deltakende film ikke bidro til myndiggjøring, eller toveis medvirkning.

For å kunne bruke deltakende film i medvirkningsprosesser, må det tilrettelegges for metoden i planleggingen, gjennomføringen og evalueringsfasen, med hensyn til tid, ressurser, filmfaglig bistand og personopplysninger. I tillegg bør det legges til rette for felles visning og diskusjon. Det må tas individuelle hensyn til videre bruk og deling av filmene av personvern hensyn. Studien konkluderer med at deltakende film kan bidra til mer inkluderende og demokratiske medvirkningsprosesser samt bidra til å styrke relasjonene mellom deltakere, arrangør og eventuelt forskere. Videre for deltakende film i medvirkning er betinget av å prøve metoden ut gjennom pilotprosjektering eller pilotstudier.

Abstract

This master's thesis examines the potential of participatory video as a method for improving participatory planning. Despite the potential of the method, there is little documentation on the use of participatory video in participatory planning in Norway. Through an exploratory approach, the possibilities, and challenges of participatory video in the participatory planning context is studied. Literature and empirical studies have shown that the use of participatory video can make planning participation more inclusive and democratic. The method can also promote dialogue, critical reflection, a strengthened democratic process, the "silent voices," as well as contribute to strengthening relationships between participants and organizers during participatory workshops. Experts in participation in planning were interviewed to provide their input on what it may require using participatory film in planning participation. This study looked at how participatory video contributed during the participation workshop of *Urban Lab Campus Øst*. Findings from *Urban Lab Campus Øst* showed that participatory video can have positive effects on ownership, creativity, and effective communication. Participants expressed that film-specific expertise guidance was essential for producing a film in under two days. The lack of a collective review of the films produced by the groups at the end of the participation workshop led to participatory film not contributing to empowerment or two-way participation.

In order to use participatory video in the participation processes in planning, it must be facilitated for the method in the planning phase, implementation phase, and evaluation phase, with regard to available time, resources, film expertise assistance, and the use of private individuals' data. In addition, arrangements should be made for collective viewing and discussion. Individual considerations must be taken for further use and sharing of the films due to privacy concerns. The study concludes that participatory film can contribute to more inclusive and democratic participation processes in planning, strengthen relationships between the participants, facilitators and eventual scientists. Further use of participatory film in participation is conditional on testing the method through pilot projects or pilot studies.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
Abstract.....	4
Innholdsfortegnelse.....	5
1 Innledning.....	7
Problemstilling.....	8
2 Metode.....	10
Overførbarhet og avgrensning.....	11
Valget av forskningsmetode.....	11
Forskningsdesign.....	12
Litteratursøk og valg av litteratur.....	13
Semistrukturerte intervjuer.....	15
Intervjuinndeling.....	16
Informantoversikt.....	17
Dokumentanalyse.....	23
Forskningens reliabilitet og validitet.....	24
Forskerrefleksivitet og habilitet.....	25
3 Analyse.....	27
Gjeldende reguleringsplan.....	28
NMBUs Campusplan.....	29
Urban Lab NMBU.....	30
<i>Urban Lab Campus Øst</i>	30
De semistrukturerte intervjuene.....	32
Resultatene fra intervjuene med arrangør og initiativtakere for <i>Urban Lab Campus Øst</i>	34
Dokumentanalyse.....	40
Urban Lab NMBUs rapport om arrangementets innspill fra <i>Urban Lab Campus Øst</i>	43
Sammendrag dokumentanalyse.....	45
4 Formelle rammer for medvirkning og film i Norge.....	46
Medvirkning i planprosessen.....	48
Andre måter medvirkning kan hjemles.....	49
Lovgivningens betydning for bruk av film i medvirkningsprosesser.....	51
Sammendrag formelle rammer for medvirkning og film i Norge.....	53
5 Teori.....	54
Innledning.....	54

Medvirkning.....	55
Makt- og involveringsgrad i medvirkning.....	56
Det kommunikative idealet	59
Kommunikasjon i medvirkning i planlegging.....	60
Kreativitet i medvirkning i planlegging	61
Det digitale inntog i medvirkningsprosesser	61
Film.....	62
Begrepet «Film» og «video».....	62
Filmproduksjon.....	63
Historiefortelling, narrativ og følelser i planlegging.....	65
Deltakende film (participatory video - PV).....	67
Empiriske studier på deltakende film	69
Deltakende films potensial i medvirkningsprosesser	76
6 Diskusjon	77
Introduksjon	77
Hvordan bidro deltakende film til medvirkning under <i>Urban Lab campus øst?</i>	78
Planleggingen av <i>Urban Lab Campus Øst</i>	78
Hva forutsetter det å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser?.....	80
Sammendrag.....	86
Avsluttende refleksjon.....	87
7 Konklusjon.....	88
8 Figur- og tabelliste.....	90
9 Referanseliste.....	91
Vedlegg 1 Intervjuguide.....	95
Vedlegg 2 Skjema om informert samtykke.....	97

I Innledning

I stedsutvikling kan det i mange sammenhenger være vanskelig ivareta interessene til alle menneskene som påvirkes av utviklingen av et sted. Dels fordi det er motstridende interesser på et og samme område, men også fordi det kan mangle deltakelse fra enkelte deler av sivilbefolkningen. Dette kan skyldes uvitenhet over egen påvirkningskraft, valg av medvirkningsmetode eller en mangel på tillitt til prosessen eller beslutningstakere. Mangel på deltakelse gjør at forvaltningen ikke alltid kan vite hva som bør hensyntas i et stedsutviklingsprosjekt.

Medvirkning er et stort og komplekst tema. Plan- og bygningsloven spesifiserer ikke hva medvirkning er eller nøyaktig *hvordan* det skal gjennomføres medvirkning. Lovens formålsparagraf kan riktignok peke i retningen ved å spesifisere at: «Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner»(Lovdata, 2008) og at «Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives»(Lovdata, 2008). Samlet åpner plan- og bygningsloven opp for tolkning av begrepet medvirkning og gir rom for utprøving av nye medvirkningsmetoder(Knudtzon, 2018). Politikere, offentlige og private aktører, planleggere og innbyggere kan ha forskjellig oppfatning av hva medvirkning er og hvorfor vi skal ha medvirkning. (Knudtzon, 2018).

Finnes det en medvirkningsmetode som kan samle alle disse aktørene i en engasjerende medvirkningsprosess som skaper dialog, myndiggjøring, diskusjon og kunnskapsproduksjon? En metode som lar deltakere fysisk oppsøke, oppleve steder og områdene det drives medvirkning til? En metode som kommuniserer visuelt, auditivt og effektivt? En metode som inkluderer historiefortelling og følelser som bidragsytende virkemidler?

Deltakende film kan være den metoden. Deltakende film lar aktører og lokalsamfunn dele sine historier og erfaringer gjennom felles diskusjoner, og deling av historier og filmproduksjon, for hente ut deltakernes fulle potensial(Milne, 2016). Filmproduksjonen gir rom til å inkludere, utforske følelser og historiefortelling(Richardson et al., 2019, Manuel, 2020, Yap, 2022).

Til tross for metodens potensial, finnes det ikke dokumentasjon for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser i Norge. Denne masteroppgaven fungerer som startskuddet for å fylle dette kunnskapsgapet Gjennom en eksplorerende tilnærming utforskes hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning i planlegging. Masteroppgavens praktiske

utgangspunkt er det tidlig-fase medvirkningsverkstedet *Urban Lab Campus Øst*, der deltakende film var en mulig metode for å samle innspill fra deltakerne til utviklingen av NMBUs Campus Øst-område. Ekspertene innenfor norsk medvirkning, litteratur, samt studier om deltakende film benyttes for å utforske hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning i planlegging. Hensikten med masteroppgaven er å utforske metoden deltakende film med dens muligheter og utfordringer i medvirkningsprosesser. Oppgaven vil utforske hvilke vilkår, ressurser og forutsetninger som bør ligge til grunn for at deltakende film skal brukes i medvirkningsprosesser.

Med bakgrunn i filmproduksjon og studier i medvirkning ved NMBU, er hovedmotivasjonen min for denne masteroppgaven å utforske det potensialet for bedre medvirkning i planlegging.

Problemstilling

Hovedproblemstilling:

Hvordan kan deltakende film bidra til bedre medvirkning i planlegging?

Underproblemstilling 1

Hvordan bidro deltakende film under medvirkningsverkstedet Urban Lab Campus Øst?

Underproblemstilling 2

Hva forutsetter det å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser?

Relevans

Koronavirusutbruddet skjøt fart i utprøving av digitale medvirkningsmetoder gjennom mange tjenester og prosesser (DOGA, 2022, Landsverk and Andersen, 2021). Utviklingen av digitale medvirkningsplattformer i Norge (Gramstad, 2021) og i Europa har i løpet av de siste årene utviklet seg mye (Wilson et al., 2017, Toots, 2019). Fra et arkiverings- og digitaliseringsperspektiv fremstår derfor deltakende film som en høyst relevant metode i verktøykassa for alle som driver medvirkning ettersom sluttproduktet er en film. I debatten rundt hvordan vi skal medvirke og hensikten med medvirkning er det interessant å se hvordan deltakende film kan bidra i medvirkningsprosesser (Andersen and Skrede, 2021). Metodikk som kan effektivisere og optimalisere medvirkning er relevant ettersom medvirkning kan være svært ressurskrevende å gjennomføre (Hanssen, 2018). Samtidig er det relevant å se hvordan narrativ, historiefortelling, det visuelle, lyden og alle aspektene i filmproduksjon bidrar med i medvirkning. De empiriske studiene gir ytterligere kunnskap til hvordan deltakende film kan bidra i medvirkningsprosesser.

2 Metode

Denne masteroppgaven beskriver hvilke fremgangsmåter og metoder som er brukt for besvare oppgavens hovedproblemstilling: hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning i planlegging. Hensikten med metodekapittelet er å gi leseren en dypere forståelse av hvordan dataene ble samlet inn, hvilke forskningsmetoder som ble brukt for å analysere dataene, og hvordan resultatene ble tolket. Kapitlet tar for seg om masteroppgavens begrunnelse for valg av forskningsdesign og forskningsmetoder, samt tilnærminger som er brukt i studien. Metodekapittelet redegjør også for forskningens reliabilitet og validitet.

Overførbarhet og avgrensning

Oppgaven avgrenses til bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser. Oppgaven vil derfor ikke ta for seg andre medvirkningsmetoder innen film.

Masteroppgaven ser ikke på film i sammenheng med informasjons-kommunikasjons eller promoteringsfilmer for kommende eller pågående medvirkningsprosesser. Hensikten med masteroppgaven er å utforske metoden deltakende film med dens muligheter og utfordringer i medvirkningsprosesser.

Valget av forskningsmetode

Forskningsmetoder innebærer ulike metoder og teknikker som benyttes for innsamling av empiriske data til et forskningsprosjekt (Patton, 2002). Studiens fokus er utforske deltakende film med hensikt om å identifisere og forstå egenskaper, forbindelser og fortolkninger av deltakende film. Basert på dette, er det fornuftig å anvende kvalitative metoder for å samle inn relevant informasjon. Den kvalitative metoden kjennetegnes ved at den forsøker å tolke og forstå meninger, opplevelser, mønstre og temaer. Denne oppgaven har sett etter sammenhenger for hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning, fra et reflektert ståsted gjennom oppgavens andre problemstilling om hva det forutsetter å ta i bruk deltakende film i medvirkningsprosesser. Metoden skiller seg fra kvantitativ metode som bruker tall for å tolke mening og innsikt gjennom statistikk. Denne masteroppgaven bruker en kvalitativ eksplorerende tilnærming til deltakende film. Hensikten med kvalitativ eksplorerende metodikk er å få kunnskap og forståelse om deltakende film som metode og fenomen (Patton, 2002). Denne kunnskapen oppnås gjennom medvirkningsverkstedet *Urban Lab Campus Øst*, eksperters perspektiver innen medvirkning, samt litteratur og empiriske studier på deltakende film. Ifølge Patton (Patton, 2002) kan et eksplorerende design samle inn dyptgående data, og samtidig være åpen i analysedelen. Et eksplorerende kjennetegnes er en tilnærming i forskning som er egnet for å utforske fenomener der det er begrenset med kunnskap, komplekse temaer, eller studerer noe helt nytt. Som teorikapitlet vil vise er deltakende film i medvirkningsprosesser et komplekst felt.

Forskningsdesign

Forskningsdesignet definerer rammene for oppgavens datainnsamling. Forskningsdesignet tar her utgangspunkt i deltakende film som medvirkningsmetode. Deltakende film sees i sammenheng med relevant litteratur, empiri fra *Urban Lab Campus Øst*, og ekspertintervjuene.

I tabellen presenteres forskningsdesignet med problemstilling, underproblemstilling, hensikt og hvilke datainnsamlingsmetoder som er brukt for å hente inn oppgavens resultat.

Hovedproblemstilling: Hvordan kan deltakende film bidra til bedre medvirkning i planlegging?		
Underproblemstilling	Hensikt	Datainnsamlingsmetode
Underproblemstilling 1: <i>Hvordan bidro deltakende film under medvirkningsverkstedet Urban Lab Campus Øst?</i>	<ul style="list-style-type: none"> -Utforske og analysere hva deltakende film bidro for deltakerne under <i>Urban Lab Campus Øst</i>. -Finne hvordan deltakende film påvirket medvirkningsprosessen for Campus Øst. 	<ul style="list-style-type: none"> - Litteratursøk. Gjennomgang av relevant litteratur og empiriske studier - Lydinnspeiling av de semistrukturerte intervjuene og transkribering. - Innhenting av relevante dokumenter fra Urban Lab, Oslo Works, og 4B Arkitekter.
Underproblemstilling 2: <i>Hva forutsetter det å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Utforske og analysere hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning i planlegging. - Undersøke hva det kan forutsette å ta i bruk deltakende film i medvirkning i planlegging. 	<ul style="list-style-type: none"> - Litteratursøk. Gjennomgang av relevant litteratur og empiriske studier - Lydinnspeiling av de semistrukturerte intervjuene og transkribering. - Innhenting av relevante dokumenter fra Urban Lab, Oslo Works, og 4B Arkitekter.

TABELL I FORSKNINGSDESIGN

Litteratursøk og valg av litteratur

Oppgavens teori er hentet fra søkemotorene Web of Science, NMBUs Oria, og Google Scholar.

Søkeordene for litteraturen og studiene har innledningsvis vært norsk. Ingen norske treff som kombinerte deltakende film, plan- eller medvirkningsprosesser ga relevante treff.

Majoriteten av masteroppgavens innsamlede litteratur om deltakende film består av engelskspråklige internasjonal litteratur og studier.

Søkeord	
Norsk	Engelsk
Medvirkning, film, kreativitet, deltagelse, involvering, maktdynamikk, medvirkningsstigen, samarbeid, urban planlegging, planlegging, evaluering	Participation, Participation in urban planning and video, filmmaking, filmmaking in planning, participatory video, filmmaking, film, planning videoproduction, digital storytelling in urban planning, storytelling, narrative, stories, emotions, power, power dynamics, evaluation, research, participatory action research

TABELL 2 MASTEROPPGAVENS SØKEORD

Bøkene *Participatory Video: Images that Transform and Empower* (White, 2003) og *The handbook of participatory video* (Milne et al., 2012) har ikke vært tilgjengelige for gjennomlesning under denne masteroppgaven. Bøkene refereres til i flere av oppgavens empiriske studier (Richardson et al., 2019, Lundman, 2016, Sánchez, 2020). Den valgte litteraturen har variert fra studier om deltakende film koblet på en planprosess til studier knyttet til medvirkning og innsikt utenfor en medvirkningsprosess. Andre studier om deltakende film har hatt fellestrekk med begrepet tykk medvirkning (Landsverk and Andersen, 2021). Gjennom noen av de empiriske studiene ble metoden participatory action research (PAR), eller deltakeraktiv forskning brukt (Sara et al., 2007, Landsverk and Andersen, 2021).

Semistrukturerte intervjuer

Semistrukturerte intervjuer lar en forsker bruke en strukturert intervjuguide til et kvalitativt intervju, men gir samtidig frihet til å ta spørsmål fra intervjuguiden i ubestemt rekkefølge, og åpne opp for nye spørsmål (Patton, 2002)

Oppgaven berører en rekke felt. Det kreative, planfaglige, medvirkningsprosesser, filmfaglige, og det sosiale aspektet. Valget for intervjuformat tilfalt på semistrukturert intervju for å åpne opp for oppdukkende innspill og funn som kunne være av betydning for oppgavens diskusjon og resultater. Om intervjuene dro i retning av å besvare andre underproblemstillinger enn det de var tiltenkt, ville dette være verdifullt. Intervjuguiden ble utarbeidet som et felles dokument. Intervjuene ble delt inn i tre kategorier:

- 1. Deltakere Urban Lab Campus Øst.*
- 2. Initiativtakere og arrangører for Urban Lab Campus Øst.*
- 3. Ekspertintervjuer*

Samtlige deltakere ble tilsendt et informasjonsskriv med forespørsel om å delta i et forskningsintervju og et nettskjema de kunne fylle ut. Noen intervjuer ble gjennomført fysisk, mens andre ble gjennomført digitalt.

Under alle intervjuer ble lyd tatt opp parallelt med håndskrevne notater. Intervjuene ble transkribert og konvertert fra lydformat til videoformat med Adobe Media Encoder. Disse filene ble lastet opp til Microsoft OneDrive. Microsofts videoavspiller i OneDrive, Microsoft Stream, støtter autotranskribering til norsk med svært god presisjon. Intervju med dårlig kvalitet lot seg enkelt transkribere. Prosessen med å transkribere alle intervjuene tok dermed anslagsvis under 6 timer. Dette innebar konvertering fra lyd til video, opplasting og autotranskribering.

Intervjuinndeling

Intervjuene er delt inn i tre kategorier. Kategori 1 innhenter empiri fra de intervjuede deltakerne. Kategori 2 innhenter empiri fra EIA, Urban Lab NMBU, Oslo Works og 4B arkitekter. Kategori 3 innhenter empiri fra eksperter fra medvirkning i praksis og forskning på medvirkning i Norge. Hensikten med kategoriene og valgene av informanter har vært å få en så bred oversikt som mulig over medvirkningsverkstedet *Urban Lab NMBU Campus Øst*. For å forstå *Urban Lab Campus Øst* fra start til slutt er det vesentlig å forstå mekanismene til *Urban Lab Campus Øst* som medvirkningsprosess i sin helhet.

Medvirkning har et teoretisk og et praktisk felt. Av den grunn ble eksperter innen begge felt blitt intervjuet for å besvare underproblemstilling 2 fra ekspertenes faglige og praktiske perspektiv. Hensikten med intervjuene har vært å hente inn holdninger, relasjon og resonnementer fra ekspertene om bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser.

Informantoversikt

Kategori I Deltakere *Urban Lab Campus Øst*

Deltakerne som er intervjuet valgte metoden deltakende film som innspillsformat til *Urban Lab Campus Øst*.

Hvem	Rolle	Hensikt	Intervjudato
Deltaker <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Brukte deltakende film under <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Avdekke opplevelsen av å bruke deltakende film i en medvirkningsprosess fra et deltakerperspektiv. Avdekke hvilke holdninger og behov deltakerne hadde knyttet til bruk av film som innspillsformat under <i>Urban Lab Campus Øst</i>	06.02.23
Deltaker <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Brukte deltakende film under <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Avdekke opplevelsen av å bruke deltakende film i en medvirkningsprosess fra et deltakerperspektiv. Avdekke hvilke holdninger og behov deltakerne hadde knyttet til bruk av film som innspillsformat under <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	07.02.23
Deltaker <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Brukte deltakende film under <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Avdekke opplevelsen av å bruke deltakende film i en medvirkningsprosess fra et deltakerperspektiv. Avdekke hvilke holdninger og behov deltakerne hadde knyttet til bruk av film som innspillsformat under <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	07.02.23
Deltaker <i>Urban Lab Campus Øst</i>		Avdekke opplevelsen av å bruke deltakende film i en medvirkningsprosess fra et	08.02.23

		deltakerperspektiv. Avdekke hvilke holdninger og behov deltakerne hadde knyttet til bruk av film som innspillsformat under <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	
--	--	---	--

TABELL 3 INFORMANT GRUPPE I

Kategori 2 arrangør og initiativtaker

Urban Lab NMBU

Det er intervjuet tre personer fra Urban Lab som var involvert i planleggingen, og gjennomføringen av arrangementet. De er valgt ut ettersom hver av de hadde spesifikke oppgaver som kan beskrive planleggingen av *Urban Lab Campus Øst*, og hvorfor deltakende film ikke var eneste mulige metode for medvirkningsverkstedet. Under Urban Lab NMBUs forrige arrangement, hvor film var film eneste mulige innspillsformat. De semistrukturerte intervjuene åpnet opp for svar på underproblemstilling 2; om *hva det forutsetter å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser.*

EIA – Eiendomsavdelingen ved NMBU

EIA NMBU er ansvarlig for drift og forvaltning av NMBUs arealer, tekniske anlegg, bygg og eiendomsutvikling. EIA NMBU initierte medvirkningsprosessen om Campus Øst som Urban Lab NMBU gjennomførte gjennom *Urban Lab Campus Øst*. En representant fra EIA NMBU var med å juryere og kåre vinnerbidraget under *Urban Lab Campus Øst*.

NMBU Læringscenters filmfaglige veileder
Veilederen fra Læringscenteret ved NMBU bidro til *Urban Lab Campus Øst* med både utsyr og filmfaglig veiledning.

Arkitektbyråene

I mulighetsstudiene (NMBU, 2022) som ble publisert i høst, ble innspillene til Urban Lab brukt og vektet inn i arbeidet med utarbeidelsen av de endelige mulighetsstudiene.

4B Arkitekter

Et av arkitektbyråene ble engasjert av Eiendomsavdelingen ved NMBU til å utarbeide en mulighetsstudie for Campus Øst. 4B arkitekter hadde representanter i juryen som kåret vinnerbidraget under *Urban Lab Campus Øst*.

Oslo Works

Det andre arkitektbyrået ble engasjert av Eiendomsavdelingen ved NMBU til å utarbeide en mulighetsstudie for Campus Øst. Oslo Works hadde representanter i juryen som kåret vinnerbidraget under *Urban Lab Campus Øst*

Informantoversikt kategori 2 Arrangør og initiativtaker

Hvem	Rolle	Hensikt	Intervjudato
Ansatt i Urban Lab NMBU	Arrangør og planlegger av <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Avdekke hvordan og hvorfor Urban Lab valgte deltakende film til <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	01.02.23
Ansatt i Urban Lab NMBU	Arrangør og planlegger av <i>Urban Lab Campus Øst</i>		03.01.23
Ansatt i Urban Lab NMBU	Arrangør og planlegger av <i>Urban Lab Campus Øst</i>		03.02.23
Filmfaglig ansatt NMBU Læringscenter	Filmfaglig veileder under <i>Urban Lab Campus Øst</i>	Avdekke metodevalg for film, og vurdering av gruppenes filmproduksjonsprosess fra veilederens perspektiv.	07.03.23
Initiativtaker, EIA, NMBU	Initiativtaker og jurymedlem til den tidlige fase medvirkningsprosessen til Campus Øst	Avdekke inntrykk og holdninger knyttet til deltakende film under <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	19.02.23
4B arkitekter	Jurymedlem og del av temaet til 4B arkitekters mulighetsstudie om Campus Øst	Avdekke inntrykk og holdninger knyttet til deltakende film under <i>Urban Lab Campus Øst</i> .	18.01.23
Oslo Works	Jurymedlem og del av temaet til Oslo Works arkitekters mulighetsstudie om Campus Øst	Avdekke hvordan innspillene fra <i>Urban Lab Campus Øst</i> ble brukt og vektlagt.	19.01.23

TABELL 3 INFORMANTGRUPPE 2 ARRANGØR OG INITIATIVTAKER

Kategori 3 Ekspertintervjuer

Deltakende film i en norsk medvirkningskontekst er ikke dokumentert tidligere, og det kan være en svakhet at oppgaven ikke tar stilling til norsk medvirkningspraksis i stor nok grad til å svare på hvordan deltakende film kan bidra til bedre medvirkning i planlegging.

Hovedformålet med ekspertintervjuene var å utforske hvordan deltakende film kunne bidra til bedre medvirkning i planlegging. Her har ekspertintervjuene bidratt med perspektiv fra norsk forskning og praksis innen medvirkning. Informantlisten dekker private aktører som driver medvirkningsaktiviteter og to utdanningsinstitusjoner som forsker på medvirkning. Informantene ble spurt om de hadde erfaring med bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser. De ble så spurt om hva de ut ifra sitt faglige og erfaringsbaserte utgangspunkt mente bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser forutsatte.

Informantoversikt kategori 3 Ekspert innen forskning og praksis på medvirkning i planlegging

Hvem	Rolle	Hensikt	Intervjudato
Informant Leva Urban Design	Ansatt i Leva Urban Design	Utforske erfaringsgrunnlag for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser. Få perspektiv på hva informanten mener hva det forutsetter å tilrettelegge for bruk av deltakende film.	18.01.22
Informant Obos	Ansatt i Obos		03.02.23
Informant i Obos	Ansatt i Obos		03.02.23
Informant medvirkning og prosessledelse	By- og regionforsker, NMBU		01.02.23
Informant DOGA	Ansatt i Doga		14.04.23

TABELL 4 INFORMANTGRUPPE 3

Dokumentanalyse

Oppgavens dokumentanalyse ser på kvalitativt innhold. En dokumentanalyse er en datainnsamlingsmetode for gjennomgang og tolkning av dokumenter for å avdekke temaer, betydninger, mønstre og koble de opp mot oppgavens problemstilling (Patton, 2002).

Urban Lab NMBUs befaringsfilm for *Urban Lab Campus Øst*

Befaringsfilmen Urban Lab NMBU produserte til deltakerne erstattet en fysisk befaringsfilm. Befaringsfilmen er fritt tilgjengelig via Urban Lab NMBUs sosiale medier og Vimeo. Befaringsfilmen bidro med nyttig informasjon om Campus Øst for deltakerne under *Urban Lab Campus Øst*.

Filmene deltakernes grupper under *Urban Lab Campus Øst* produserte

Denne analysen ser på filmene deltakernes grupper produserte under *Urban Lab Campus Øst* for å vise forslagene innhold,

fortellerteknikk for å se om eller hvordan de bidro for deltakerne og mulighetsstudiene.

Oslo Works mulighetsstudie

Oslo Works mulighetsstudie for Campus Øst brukes for å undersøke om eller hvordan deltakende film ble brukt, samt se om grep fra filmene er videreført.

4B arkitekters mulighetsstudie for Campus Øst

4B Arkitekters mulighetsstudie for Campus Øst brukes for å undersøke om eller hvordan deltakende film ble brukt, samt se om grep fra filmene er videreført.

Forskningens reliabilitet og validitet

Det er viktig at metoder for datainnsamling og datagrunnlaget og informantene er i stand til å belyse studiens hensikt. På den måten blir det som skal måles målt korrekt. For å utnytte en slik ressurs på en effektiv måte, må spørsmålene som stilles være relevante. For å gi andre mulighet til å vurdere relevansen av spørsmålene som har blitt stilt, er intervjuguiden inkludert som et vedlegg i oppgaven (Vedlegg I Intervjuguide). Intervjuguiden bidrar til en bedre forståelse av analysen, diskusjonen og konklusjonen.

Forskningens vurderingskriterier

Vurderingskriteriene for forskningens overførbarhet etter Pattons beskrivelser (Patton, 2002)

- **Forskerrefleksivitet** Dette innebærer å være bevisst på egen rolle, forutinntatthet, og hvordan forskningen har blitt påvirket av egen rolle.
- **Overførbarhet (ekstern validitet)** handler om i hvor stor grad forskningen kan tas i bruk i annen forskning eller slik forskningen
- **Troverdighet (kredibilitet)** handler om studiens nøyaktighet og troverdig fremstilling av virkeligheten slik informantene opplevde det. For å sikre oppgavens troverdighet uttrykkes dette gjennom metode- og teoritriangulering.

Trianguleringsmetoden åpner for å ta i bruk data som i kan fremstå som utilstrekkelig.

Metodetriangulering handler om å kritisk avdekke forutinntatthet i dataene, i tillegg til å se hvilke av de ulike metodene som har likhetstrekk for å avkrefte eller finne samsvar med oppgavens, hoved- og underproblemstillinger.

Metodetriangulering bidrar til å styrke studiens validitet og reliabilitet ved å redusere risikoen for systematiske skjevheter eller feil som kan oppstå når man kun benytter én metode. To av metodene oppgaven benytter i diskusjonskapittelet er:

Metodetriangulering: Gjennom bruk av ulike forskningsmetoder (for eksempel intervjuer, observasjoner og dokumentanalyse) for å utforske forskjellige deler av problemstillingen og underproblemstillingene (Patton, 2002).

Teoretisk triangulering: Bruk av ulike teoretiske perspektiver for å belyse og tolke dataene på ulike måter (Patton, 2002).

Forskerrefleksivitet og habilitet

Å se refleksivt på en kvalitativ studie handler ifølge Robert Patton (2002) om å snu analysen mot en selv for å se hvordan man har latt seg påvirke. Det er dermed viktig å se metodebruken i lys av dette. Samtidig er viktig å ikke rigid følge reglene til forskningen for å forebygge *rigor mortis*. Begrepet handler om at nysgjerrighet og kreativitet må få slippe til for å sikre at forskningen ikke blir for rigid (Patton, 2002).

Jeg, Helge Müller-Mathisen befinner meg nær Urban Lab NMBU og *Urban Lab Campus Øst*. Jeg var delaktig i produksjonen av et vedlegg med bearbeidelse av alle innspillene som var en del av en større rapport til oppdragsgiver, EIA samt Oslo Works og 4B arkitekter.

Høsten 2021 ble jeg engasjert av Urban Lab NMBU som filmfaglig personell via NMBUs Læringscenter for å utarbeide markedsføringsfilmer for Urban Labs arrangementer høsten 2021. Fra januar 2022 til og med oktober 2022 jobbet jeg som markedsføringsansvarlig ved Urban Lab NMBU. Gjennom snart 10 år som deltidsstudent ved NMBU og 7 år ved Læringscenteret ved NMBU har jeg opparbeidet meg et nettverk av bekjenskaper.

Det må dermed understrekes at min nærhet til prosjektet er dyptgående.

Dette er ikke nødvendigvis en ulempe ifølge Vivi Nilsen (Nilsen, 2012), som viser til hvordan forskeren påvirker og blir påvirket, og at nærhet kan bidra positivt med dybdeforståelse.

Med førstehåndserfaringer og en dypere forståelse kan dette være en styrke for kvaliteten på dokumentanalysen og semistrukturerte intervjuene.

I bevissthet rundt egen rolle og potensiell forutinntatthet, har ekspertintervjuene og diskusjonskapittelet vært viktige for å se metoden i en forbeholdende og kritisk tilnærming til hovedproblemstillingen og underproblemstilling. Dette anses som viktig for at deltakende film i medvirkningsprosesser kan sees på med kritiske øyne. Til tross for at intervjuene med informantene er anonymiserte har jeg valgt å bruke eget navn i denne masteroppgaven der jeg har vært involvert for å avklare nærhet i de gitt tilfellene slik at forskningen blir så transparent som mulig.

Urban Lab NMBU sammenstilte samtlige innspill til et vedlegg som var del av en større rapport for arrangementet som ble levert til EIA. Målet var å forkorte, og forenkle innspillene på en slik måte at ideene som gruppene bidro med under medvirkningsverkstedet ble ivaretatt. Oppgaven viser hvordan dette kan ha blitt uttrykt i Oslo Works og 4B

arkitekters mulighetsstudie, og trianguleres opp mot intervjuene med EIA, Oslo Works og 4B arkitekter og den filmfaglige veilederen fra NMBUs Læringscenter.

Masteroppgaven inneholder derfor en egen analyse i denne oppgavens analysekapitel som utelukkende fokuserer på filmene som deltakerne produserte under *Urban Lab Campus Øst*. Denne er ment for å se om det er en kobling mellom resultatene i mulighetsstudiene, og hva film bidro til. Denne analysen er gjennomført i forbindelse med oppgaven, og ser på virkemidler, fortellerteknikk, og bruk av visuelle virkemidler.

Nærheten til *Urban Lab Campus Øst* anses dermed ikke som noen ulempe, men heller fordelaktig fordi det kan bidra til økt helhetsforståelse.

Jeg var også kollega av den filmfaglige veilederen ved NMBUs Læringscenter, og det er derfor viktig å statuere at jeg ikke har hatt en direkte rolle planleggingen eller gjennomføringen av opplegget til den filmfaglige veilederen under arrangementet. Min rolle under *Urban Lab Campus Øst* var å fange situasjonsklipp til arrangementets oppsummeringsfilmer.

Totalt sett er oppgaven fremstilt for å være så objektiv og etterprøvbar som mulig, og ikke påvirket av min potensielt personlige forutinntatthet.

Anonymiseringen av informantene

Medvirkningsprosessen og kommunikasjonsinnholdet ved NMBU gjør at flere respondenter kan identifiseres. Deres navn og identitet er har ikke hatt betydning for oppgaven. Flere av informantene jobber i svært spesifikke posisjoner. Utviklingsmiljøet knyttet til medvirkning er lite i Norge. Det vil for mange være enkelt å finne ut hvem mange av informantene i oppgaven er. Det har vært hensiktsmessig å holde leserens fokus mot oppgavens tema. Navn og identitet kan være med å farge oppfatningen og holdningene knyttet til svarene intervjuene har gitt. Det har ikke vært noen vært behov for etiske hensyn. Pattons sjekkpunktliste over potensielle etiske problemstillinger å være var på har liten til ingen påvirkning i denne oppgaven (Patton, 2002). Deltakerne i studiet representerer deres egne fremgangsmåter og det er svært få temaer som kan sees på som sensitive i en intervjusammenheng. Noen er allikevel relevante, som for eksempel hvordan Urban Lab NMBU opplevde samarbeidet med tilbyderne av mulighetsstudiene, og NMBU. Det samme går begge veier, og anonymitet må avklares på forhånd dersom samarbeidet har hatt en direkte påvirkning i gjennomføringen av *Urban Lab Campus Øst*.

3 Analyse

Analysekapittelet beskriver *Urban Lab Campus Øst* og vurderer hvordan metoden deltakende film bidro under medvirkningsverkstedet *Urban Lab Campus Øst*, og viser til også ekspertens meninger fra medvirkningsfeltet som formidler erfaringer og kunnskap om deltakende film, samt hva de mener det forutsetter å ta i bruk deltakende film i medvirkningsprosesser.

Hensikten med å se deltakende film i sammenheng med et arrangert medvirkningsverksted var å vurdere metodens praktiske utbytte i medvirkningsprosessen for Campus Øst.

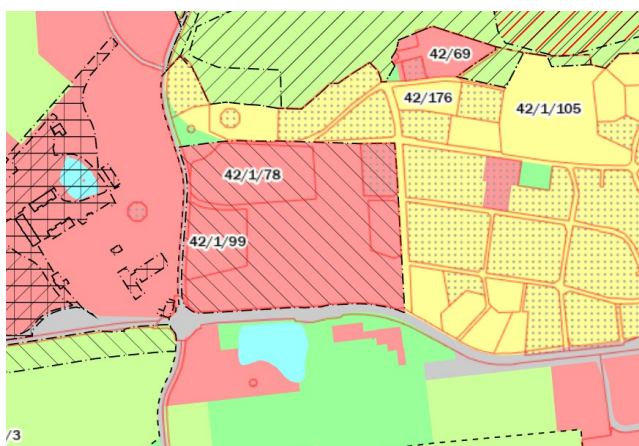
Deltakende film er ikke dokumentert andre steder i Norge. Av den grunn er kan datagrunnlaget være viktig å ta med seg i vurderingen av metodens praktiske utbytte.

Kapittelet presenterer Urban Lab NMBU, deres virksomhet og caseområde Campus øst.

Videre vil gjennomføringen av medvirkningsverkstedet gjennomgås.

Ås Kommuneplan

Ås kommuneplan legger til rette for tettere bånd mellom kommunen og NMBU, ved å starte opp et initiativ kalt Attraktive Ås. Målet er å etablere en attraktiv kunnskapskommune basert på samarbeid mellom blant annet kommune, innbyggere og universitet (Ås Kommune, 2022). Kommuneplanen lister opp noen kulepunkter som er viktige for å fullføre denne ambisjonen. Campus øst nevnes eksplisitt i kulepunktet som omhandler å «Bidra i arbeidet med å utvikle Campus Øst.» (Ås Kommune, 2022)

FIGUR 1 KOMMUNEPLANKART FOR CAMPUS ØST

Gjeldende reguleringsplan

Etter dagens kommuneplan er området regulert til «1160 offentlig eller privat tjenesteyting».

Gjeldende detaljregulering av området Campus Øst er en del av en større detaljreguleringsplan fra 2013 for Campus Ås (NMBU, 2019).

Campus Øst er regulert til fire arealformål: Offentlig eller privat tjenesteyting, grønnstruktur og torg, og bevaring kulturmiljø. (se Figur 2).

Ås kommune driver ikke formelt planarbeid for Campus Øst (Grepperud, 2023). Campus Øst er i en tidlig fase utvikling med NMBU som initiativtaker.

Figur 2 Gjeldende reguleringsplankart for Campus Øst.

NMBUs Campusplan

NMBUs campusplan uttrykker at det skal være en tettere integrering mellom Ås Sentrum og Campus Ås med utgangspunkt i gjeldende reguleringsplan. I den nåværende reguleringsplanen åpnes det opp for at NMBU kan doble eiendomsmassen sin på Campus Øst, noe som NMBU (gjennom campusplanen) identifiserer som et stort konkurransefortrinn over tid. Fordelen med dette er at NMBU kan tjene penger på eiendommene og dermed hjelpe til med tekniske og funksjonelle oppgraderinger av andre bygninger. I tillegg vil NMBU kunne leie lokaler i bygninger som andre aktører har bygget (NMBU, 2019).

Campus Øst

Campus Øst er et område mellom NMBUs campus og Ås sentrum. Det anses som en viktig kobling mellom Ås kommune og NMBU fordi det ligger i skille mellom steder der studenter og ansatte ved universitetet oppholder seg, og der innbyggere i Ås kommune bor. En utvikling her vil kunne bli en arena som kan brukes av både kommunen og personer tilknyttet universitetet. Ved å ha en felles arena kan det bidra til kunnskapsoverføring og tverrfaglige samarbeid på sikt. Et tettere samarbeid mellom NMBU og Ås kommune kan endre områdets identitet, funksjon og utviklingsmuligheter. Målet er at Campus Øst skal fungere som et bindeledd mellom Ås sentrum og NMBU, og styrke konseptet av en

"universitetsby"(Urban Lab NMBU, 2022a).

Campus Øst er en viktig del av en større akseforbindelse som strekker seg fra Ås sentrum helt ned til Årungen. NMBU og Ås kommune har uttrykt flere ønsker for hva Campus Øst skal tilby og hvordan det skal gagne universitetet og kommunen som helhet.

Urban Lab NMBU

Urban Lab NMBU er et studentdrevent tverrfaglig initiativ av og for studenter. Hensikten er å drive korte idé- og forslagsverksteder for aktører i næringslivet(Urban Lab NMBU, 2022b). På oppdragslisten til Urban Lab NMBU står blant annet navn som Aspelin Ramm, Rodeo Arkitekter, Tekna og NMBU (Urban Lab NMBU, 2022b). Initiativet ble offisielt lansert med et «Kickoff» i september 2021(Urban Lab NMBU, 2022b).

Urban Lab gjennomfører idéverksteder, med varighet på en til tre dager hvor studenter deltar ved å komme med innspill og idéer til et utviklingsområde, eller andre problemstillinger i en urban kontekst. Urban Lab fokuserer på tverrfaglig deltakelse og inviterer deltakere fra alle studieretninger ved NMBU.

Urban Lab har etablert seg som en prominent aktør ved NMBU, gjennom sin engasjerende kommunikasjon rettet mot studentene. Siden etableringen har Urban Lab utført oppgaver på vegne av eksterne arbeidslivsaktører, med det formål å bygge bro mellom studentene og arbeidslivet. Dette realiseres gjennom deres unike case-baserte arrangementer.

Urban Lab Campus Øst

I juni 2021 gjennomførte Urban Lab NMBU sitt første pilotarrangement i med Campus Øst som caseoppgave i samarbeid med EIA. EIA planla å drive tidlig fase medvirkningsprosess med medvirkningsaktiviteter for Campus Øst for å hente inn innspill fra studenter. Disse innspillene skulle brukes inn i mulighetsstudiene arkitektelskapene Oslo Works og 4B arkitekter skulle produsere for EIA sommeren 2022. EIA anså Urban Lab NMBU som en ideell kandidat til å drive et medvirkningsverksted for studenter fra ulike fakulteter. En annen motivasjon til å benytte Urban Lab NMBU var hvordan Urban Lab NMBU under tidligere arrangementer hadde gjort seg kjent på tvers av studentmiljøene gjennom markedsføring i sosiale medier. Urban Lab NMBU fremstod dermed som en aktør som kunne sikre god rekruttering og formidling av medvirkningsprosessen for Campus Øst gjennom sine kommunikasjonskanaler og nettverk.

Urban Lab Campus Øst var et kort idé- og innspillsverksted som strakk seg over to dager. Idé

og innspillsverkstedet ble gjennomført for EIA NMBU med formål om å samle studenter til en tidlig fase medvirkning om hvordan utviklingsområdet Campus Øst kunne bli. Urban Lab NMBU åpnet opp for alle innspillsformater under denne gjennomføringen. Halvparten av gruppene benyttet deltakende film som innspillsmetode. Innspillene fra denne gjennomføringen skulle brukes i de endelige mulighetsstudiene som ble sluppet høsten 2022 (NMBU, 2022). Ett av arkitektelskapene, Oslo Works engasjerte en partner de hadde jobbet med tidligere, Natural State, for å gjennomføre et digitalt-post-lapp-verksted for å samle innspill fra deltakerne. Verkstedet varte en time, og ble gjennomført første dag av arrangementet før alle gruppene begynte med sine forslag til hva Campus Øst kunne bli. *Urban Lab Campus Øst* var en del av en tidlig fase medvirkningsprosess. Den var ikke direkte koblet til noen pågående planprosess i Ås kommune, men var i tråd med kommunens strategiske arbeid om Campus Ås, Campus Øst, prosjektet Attraktive Ås. Ås kommunes plansjef kommenterte på spørsmål om involveringsgrad i Campus Øst. Plansjefen svarte at de er: «...tungt involvert i en prosjektgruppe og en styringsgruppe for Campus Øst» (Grepperud, 2023).

De semistrukturerte intervjuene

Denne delen viser og analyserer resultatene fra de semistrukturerte intervjuene.

Resultater fra intervjuene med deltakerne

Fire av informantene som deltok på *Urban Lab Campus Øst* og som produserte filmer gjennom metode deltakende film ble intervjuet i denne oppgaven. Informantene ble interessert i arrangementet gjennom engasjerende markedsføring og en humoristisk intervjuserie på Instagram om Campus Øst. Noen hadde deltatt i tidligere Urban Lab NMBU-arrangementer og var positive til å bli med igjen. Noen av deltakerne hadde en spesiell interesse i å delta denne gangen ettersom deres studentforeningshus befant seg på Campus Øst, og de ønsket å verne eller videreformidle denne aktiviteten inn i fremtidens campus. Informantene oppfattet filmformatet som effektivt og kreativt, og det var med å motivere de til å velge metoden. Gjennom deltakende film fortalte informantene at det ga de muligheten til å fortelle en historie på en engasjerende og morsom måte. Informantene følte også at film enklere kunne formidle kompleksitet enn andre formater. Informantene oppfattet film som effektivt til å fortelle noe komplekst på en enkel måte. Dette uttrykte en informant som strategisk viktig for å bli lagt merke til i juryeringen. Informantene fremhevet betydningen av filmfaglig veiledning. Dette fikk deltakerne gjennom veiledning i bruk av lyd- og filmutstyr de fikk låne av filmenheten ved NMBUs Læringscenter. Deltakerne fikk fortellerteknisk veiledning for struktureringen av fortellingene i filmene. Flere av informantene fikk også veiledning i videoredigeringsprogramvare.

Veiledningen bidro til en trygghet i filmproduksjonen. Selv om noen av deltakerne hadde kompetanse innen visuell fremstilling via studiet sitt, ga ikke dette klare fordeler innen filmproduksjon. De var fortsatt avhengig av veiledning for å strukturere filmene sine. Informantene uttrykte at de verdsatte arbeidsprosessen og den gode gruppedynamikken, men uttrykte skuffelse over at bare vinnerforslaget ble vist ved arrangementets slutt. Under det forrige arrangementet til Urban Lab NMBU ble samtlige filmer vist og diskutert ved arrangementets slutt. Under dette arrangementet hadde deltakerne en innledende presentasjon foran juryen og de andre deltakerne hvor de forklarte hva de hadde fokusert på i sine innspill og hvorfor. Dette arrangementet brukte deltakende film som metode for innspillene. Det forrige arrangementet var ikke del av en medvirkningsprosess. Informantene opplevde at informasjonsgrunnlaget gjennom Urban Lab NMBUs befaringsfilm var tilstrekkelig, og norsk språk ikke en barriere for de engelsktalende informantene som var

utvekslingsstudenter. De forstod, men snakket ikke norsk. Flere av informantene hadde fått denne kunnskapen under Urban Lab NMBUs forrige arrangement, der deltakende film var den eneste metoden de kunne levere innspill med. Noen av informantene så potensiale for å inkludere film i undervisningen og ellers arbeidslivet. De påpekte samtidig viktigheten av å ha tilgang til ressurser og bedre kommunikasjon fra utdanningsinstitusjonen.

Sammendrag deltakere Urban Lab Campus Øst

Deltakerne som valgte deltakende film under *Urban Lab Campus Øst* hadde generelt positive erfaringer. Engasjerende markedsføring, eierskap til området og informativt og humoristisk intervjuserie på Instagram bidro til deres interesse hos flere av informantene. Filmformatet ble oppfattet som strategisk, effektivt og kreativt, for å formidle komplekse temaer på en enkel og engasjerende måte. Deltakerne mente i tillegg at filmproduksjon var en kunnskap de så som nyttig i øvrig undervisning og arbeidslivet, gitt tilgang til nødvendige ressurser og bedre kommunikasjon fra utdanningsinstitusjonen. Filmfaglig veiledning, både teknisk og fortellerteknisk, var en viktig faktor for deltakerne, og ga dem trygghet i arbeidsprosessen. De verdsatte også gruppedynamikken. Noen uttrykte skuffelse over at bare vinnerforslaget ble vist under arrangementet. Informantene opplevde at de hadde fått tilstrekkelig informasjon gjennom Urban Lab NMBUs befaringsfilm og de engelskspråklige informantene opplevde ikke språkbarrierer som et problem da de forstod norsk.

Resultatene fra intervjuene med arrangør og initiativtakere for *Urban Lab Campus Øst*

Dette var første gang Urban Lab NMBU arrangerte et arrangement som en del av en reell medvirkningsprosess. Målet var å involvere en bredere gruppe enn bare studenter og åpne opp Campus Øst for alle berørte og interesserte parter. For å gi mest rom for ideer til mulighetsstudiene åpnet Urban Lab NMBU opp for en rekke innspillsformater. Urban Lab NMBU erfarte Samarbeidet med den filmfaglige veilederen fra læringscenteret ved NMBU gikk bra. Et blandet innspillsformat ble valgt for å inkludere så mange studenter som mulig og senke terskelen for deltakelse. På en annen side fungerte veiledningen fra Læringscenteret som et tilgjengelig sikkerhetsnett for gruppene fordi de ble guidet gjennom de ulike stegene innen filmproduksjon. Urban Lab NMBU erfarte at engelskspråklige inspirasjonsforedrag førte til at noe av fagligheten og tryggheten i budskapet om Campus Øst gikk tapt.

En digital befaringsfilm ble besluttet at skulle lages for deltakerne på *Urban Lab Campus Øst* etter god erfaring med digitale befaringer fra tidligere arrangement. En digital befaringsfilm bidro til at deltakerne kunne oppsøke kunnskap og lokasjonen uten å vær begrenset til tid og sted.

At noen studenter valgte å bruke deltakende film som innspillsformat, var i tråd med Urban Labs mandat om å utforske nye og kreative metoder for å fremme læring ifølge informantene fra Urban Lab NMBU. Campus Øst var ifølge informantene ikke en toveis medvirkningsprosess. Personvernet til deltakerne ble ivaretatt gjennom et påmeldingsskjema bare Urban Lab NMBU hadde tilgang til. Alle innspillene, ble lastet opp på en egen mappe som Urban Lab NMBU, juryen og deltakerne hadde tilgang til. Noen av studentenes innspill kunne gjenkjennes i mulighetsstudiene, gjennom x-aksen som strakk seg over den store plenen på Campus Øst.

Samarbeidet med den filmfaglige veilederen *Urban Lab Campus Øst*, innebar opplæring og koordinering. Veilederen uttrykte under intervjuet at vedkomne fungerte som en lærer for deltakerne. Den tilgjengelige tiden utfordret imidlertid gruppene som brukte film, da veilederen oppfattet at gruppene begynte sent med filmproduksjonen. Prosessen krevde også mer tid enn tilgjengelig, spesielt for deltakere med fulltidsjobb og begrenset fritid.

Den filmfaglige veilederen uttrykte skepsis ved bruk av film i korte medvirkningsverksteder på grunn av tiden og mental tilstedeværelse filmproduksjon forutsetter. Veilederen trakk parallell med folk i fulltidsjobb, fulltidsstudier, har barn eller andre forpliktelser som reduserer tilgjengelig tid.

Veilederen så imidlertid ikke personvern og videreformidling av film som et problem og

mente dette kunne tilpasses gjennom lukkede visninger, anonyme leveringer eller konfidensiell behandling av materialet.

Veilederen erfarte at film tvinger gruppene til å forme sine ideer på en logisk måte gjennom narrativ og fortellerteknikk. Film og video krever ikke nødvendigvis avansert teknologi, og for å demokratisere prosessen mente veilederen at alle bør ha tilgang til de samme verktøyene, som mobiltelefoner for filming.

Informanten fra Oslo Works ga uttrykk for at tidspresset under juryeringen favoriserte visuelle bidrag som film, ettersom de gir en raskere forståelse av problemstillingene og fester seg bedre enn tekstbaserte bidrag. Film kan formidle et mer personlig ståsted på kort tid enn tekstbaserte dokumenter og har en plass i medvirkningsprosesser som *Urban Lab Campus Øst*.

Informanten fra EIA opplevde at film var et format som skilte seg ut under juryeringsprosessen sammenliknet med de andre formatene. Formatet fremsto som en effektiv kommunikasjonsform i en juryeringssituasjon. Informanten vektla at film hadde en større appell til jurymedlemmene uten arkitekturfaglig bakgrunn. Her var det også et aldersskille mellom jurymedlemmene som filmene appellerte til kontra de andre innspillsformatene.

Informanten fra 4B Arkitekter påpekte at de ikke hadde sett film brukt like systematisk som i *Urban Lab Campus Øst*. I forbindelse med juryeringen ble det klart at, tidspresset under juryeringen medførte en favorisering av visuelle bidrag, da de ga en raskere innføring i problemstillingene. Videobidragene festet seg bedre enn de tekstbaserte, gitt den begrensede tiden juryen hadde til å vurdere og kåre en vinner. De påpekte at magefølelsen spilte en rolle i å bestemme vinnerbidraget og at film var mindre ressurskrevende å vurdere fra juryens perspektiv. Informanten fra 4B Arkitekter la til at de jobber visuelt til vanlig og at det visuelle forteller mye mer enn det skrevne.

Oslo Works anså det digitale Post-it-lapp-verkstedet deres partner; Natural State avholdt under *Urban Lab Campus Øst* som mer overførbart enn innspillene fra Urban Lab. Oslo Works foretrakk disse resultatene ettersom de opplevde et bredere utvalg av innspill med elementer fra deltakerne de kunne ta i bruk. Informanten oppfattet innspillene fra Urban Lab som mer helhetlige og konkrete idéer.

På en annen side opplevde 4B Arkitekter størst utbytte fra innspillene fra Urban Labs gruppeverksteder, hvor de mottok både konkrete innspill og ideer.

Informantene fra 4B arkitekter opplevde juryeringstiden som kort. Selv om vinnerbidraget

var en film, ble kåringen basert på form snarere enn innhold ifølge informanten. Informanten påpekte at de valgte en vinner som hadde originale og gode ideer. Her var film et fordelaktig format ettersom det inneholdt idéskisser, miljøskildringer, stemningsbilder og tekst.

Sammendrag Arrangør og initiativtaker *Urban Lab Campus Øst*

Urban Lab NMBU arrangerte et arrangement som en del av en reell medvirkningsprosess for Campus Øst. Målet var å involvere studenter, berørte og alle interesserte.

Urban Lab NMBU opplevde at den filmfaglige veilederen bidro med trygghet som lærer og koordinator for gruppene som brukte deltakende film.

Den filmfaglige veilederen påpekte utfordringer med tidsbegrensninger og mentale kapasitetskrav for filmproduksjon i korte medvirkningsverksteder. Veilederen foreslo alternative metoder for å demokratisere prosessen og øke tilgjengeligheten av film. EIA opplevde at film skilte seg ut som en effektiv kommunikasjonsform i juryeringssituasjonen, men de understreket også at filmene, på grunn av aldersforskjeller og jurymedlemmenes bakgrunn som ikke var arkitekter, hadde en større appell blant juryen.

Oslo Works anså det digitale post-it verkstedet som mer overførbar til sitt mulighetsstudie enn innspillene fra Urban Lab på grunn av et bredere utvalg av innspill, samt god erfaring med formatet fra tidligere medvirkningsverksteder.

4B Arkitekter opplevde størst utbytte fra konkrete ideer og innspill fra *Urban Lab Campus Østs* grupper innspill. Begge arkitektelskapene så film som et fordelaktig format i under juryeringen for beste bidrag under tidspress.

Resultater fra ekspertintervjuene

Informantene uttrykker noe erfaring med film i medvirkning. I hovedsak er dette informasjonsfilmer som produseres i forbindelse med kommende, eller pågående medvirkningsprosesser. Det nevnes noen eksempler hvor deltakerne har laget enkle filmer i rollespillsammenhenger. Rollespillet har til hensikt å være gøy, engasjere og kreativt for deltakerne. Erfaringene rundt disse filmene er generelt positive.

På spørsmål om hva det forutsetter å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkning har informantene flere innspill.

Informantene legger vekt på betydningen av å ha et klart formål og målsetting med medvirkningsprosessen, slik at deltakende film bidrar til å oppnå ønskede resultater og effekter. Dette innebærer også strategi for gjennomgang og eventuell videreformidling av filmene til relevante målgrupper og beslutningstakere. For å kunne bruke deltakende film i medvirkning på en effektiv måte, må ekspertene kunne tilpasse filmene til ulike kontekster og målgrupper. Dette innebærer å forstå kulturelle, sosiale og politiske faktorer som påvirker målgruppens engasjement og respons, samt å velge egnede filmformater og kommunikasjonsstrategier for ulike situasjoner og publikum. For å sikre vellykket bruk av film i medvirkningsprosesser, må deltakerne gis nødvendig opplæring og støtte i å lage film. Dette inkluderer tekniske ferdigheter og veiledning i hvordan man kan uttrykke seg på en klar og engasjerende måte. For å kunne lage og redigere filmer effektivt, forutsettes kompetanse innen filmproduksjon. Dette inkluderer kunnskap om kameraer, lyssetting, lydopptak og redigeringsprogramvare. Samtidig er det viktig å være bevisst på maktforhold og ulikheter blant deltakerne, slik at dette tilrettelegges for i filmproduksjonsfasen. Det anbefales å være åpen og fleksibel med hensyn til form og innhold i filmene, for å gi deltakerne mulighet til å uttrykke seg på en autentisk måte og for å unngå å begrense kreativiteten deres.

For å engasjere og inspirere arrangør og deltaker i medvirkningsverksteder, kan en forutsetning være at filmene er kreative og interessante. Dette kan forutsette forståelse for visuell kommunikasjon, historiefortelling og estetikk, samt evnen til å tenke utenfor boksen og eksperimentere med nye ideer.

For å kunne bruke film effektivt i medvirkningsprosesser, må ekspertene kommunisere godt med deltakerne og forstå deres behov, ønsker og bekymringer. Dette innebærer en prosess hvor arrangør er lydhør, empatisk og åpen for tilbakemeldinger og kritikk.

Informantene mente at det er viktig å respektere deltakernes personvern og sikre at

filmene blir brukt på en etisk og ansvarlig måte. Dette kan innebære å innhente samtykke, eventuelt anonymisere data og ta i bruk retningslinjer for personvern og databruk og databehandling.

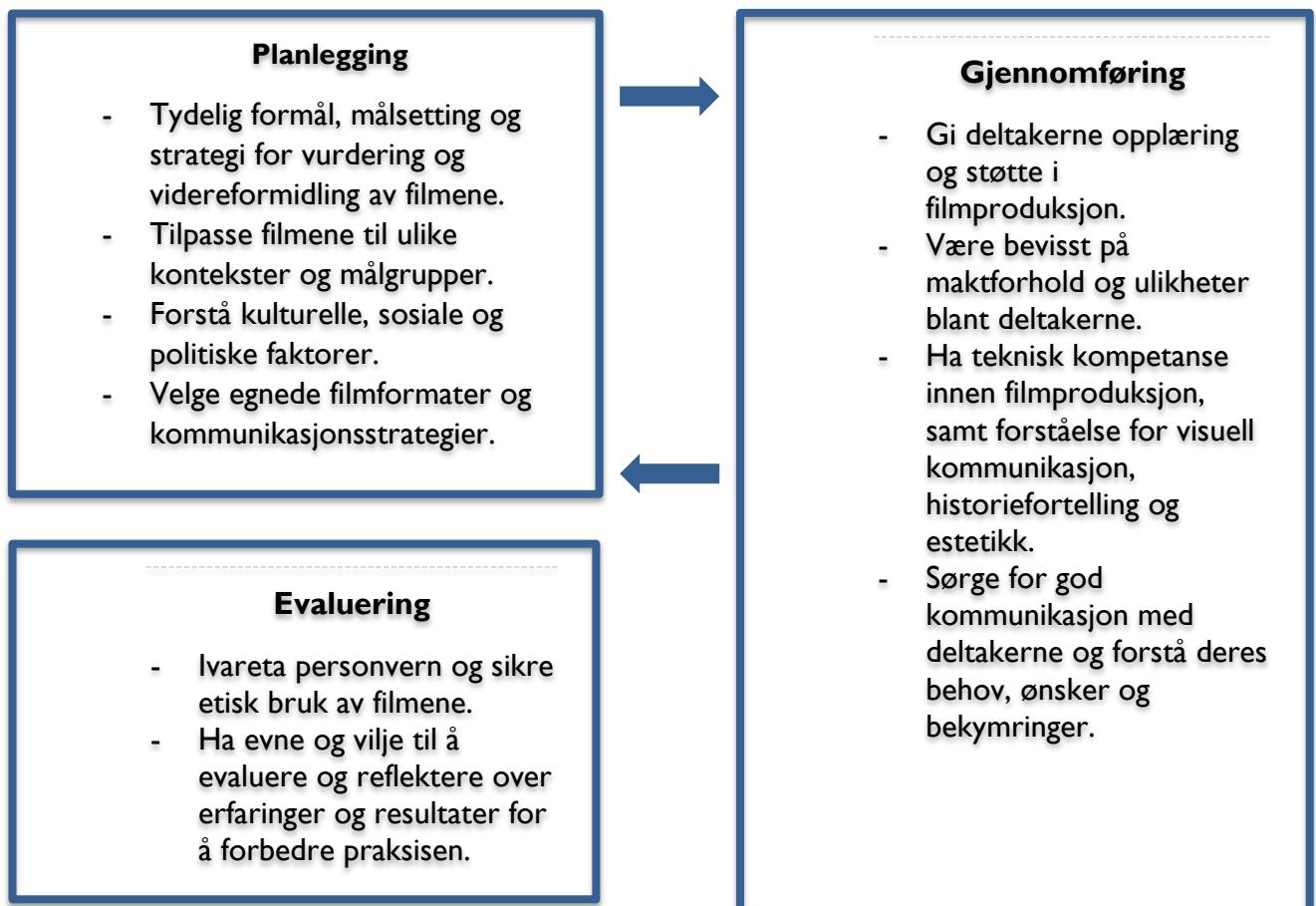
For å kunne forbedre og videreutvikle praksisen med å bruke deltakende film i medvirkning, forutsettes evnen og viljen til å evaluere og reflektere over egne erfaringer og resultater. Dette innebærer å samle tilbakemeldinger fra deltakere og andre involverte parter, analysere data og identifisere områder for forbedring og innovasjon. En av informantene foreslo pilotstudier som de første mulige stegene for å bygge opp en norsk bank med refleksjoner og erfaringer til videre evaluering og bruk.

Ekspertene mener film kan være et engasjerende og effektivt verktøy for å formidle meninger, ideer og perspektiver. Informantene fremhever også at film kan skape en inkluderende og demokratisk diskusjon, ved å gi ordet til ulike grupper i samfunnet, og spesielt «de stille stemmene». Flere av informantene så deltakende film som en relevant medvirkningsmetode ettersom den kan bidra til å skape gode medborgere som aktiv deltaker i samfunnsutviklingen gjennom samskaping. Det nevnes også at film kan være et lettfattelig og inkluderende format for personer med funksjonshemninger som blinde, eller personer med lese-skrivevansker. I tillegg kan film fungere som en motvekt til «detaljenes tyranni» som planleggere kan bli opphengt i og som politikere kan «gå seg vill i». En film kan oppsummere et budskap på svært kort tid i forhold til hva tekst kan bidra til. Flere av informantene tror også at film er bedre egnet for yngre generasjoner enn de eldre ettersom de har. De yngre generasjonene har vokst opp med smarttelefoner og digitale verktøy i hverdagen, inkludert ulike former for film som formidlingsverktøy. Det uttrykkes også kritiske forbehold om at film i sin kan i for stor grad forenkles og potensielt utelate omfang, kompleksitet i medvirkningsprosesser som forutsetter dybdeforståelse. Et annet forbehold mot film i seg selv er at det kan være et for innflytelsesrikt format i flere sammenhenger fordi film tar i bruk flere virkemidler enn det for eksempel tekst kan gjøre.

Sammendrag ekspertintervjuene

Informantenes erfaringer omfattet hovedsakelig informasjonsfilmer og rollespillfilmer, med overveiende positive tilbakemeldinger. For å bruke deltakende film effektivt i medvirkningsprosesser, er det nødvendig å vurdere forutsetninger knyttet til planlegging, gjennomføring, evaluering og effekter.

Positive bidrag deltakende film kan ha i medvirkning inkluderer engasjement, effektiv formidling, en mer inkluderende og demokratisk diskusjon og tilrettelegging for ulike samfunnsgrupper. Film kan være et mer lettfattelig og inkluderende format for personer med funksjonshemninger og yngre generasjoner. Imidlertid uttrykker informantene også kritiske forbehold om at film kan forenkle og utelate omfang, kompleksitet og nyanser, samt ha for stor innflytelse i enkelte sammenhenger. Figur 3 organiserer ekspertenes forutsetninger etter planlegging, gjennomføring og evaluering.

FIGUR 3 EKSPERTENES FORUTSETNINGER FOR TILRETTELEGGING FOR BRUK AV DELTAKENDE FILM I MEDVIRKNINGSPROSESSER.

Dokumentanalyse

Dokumentanalysen henter empiri fra Urban Lab NMBUs befaringsfilm for Campus Øst, gruppens innleverte filmer, Urban Lab NMBUs rapport om Campus Øst og mulighetsstudiene til Oslo Works og 4B arkitekter for Campus Øst.

Urban Lab NMBUs befaringsfilm om Campus Øst

Urban Lab NMBU publiserte en befaringsfilm i sosiale medier i forkant av *Urban Lab Campus Øst*. Hensikten med videoen var å gi en dypere forståelse for hva Campus Øst var, og inspirere til hva Campus Øst kunne bli etter NMBU og Ås Kommunes visjoner. Deltakerne var tidligere Eiendomssjef ved NMBU, nåværende sjefsarkitekt ved NMBU og plansjef i Ås kommune. I filmen uttrykkes et mål om å gjøre Campus Ås mer levende og aktivt, ikke bare på dagtid, men også på ettermiddag og kveld. Dette innebærer at bygningsmassen og parkområdene skal brukes mer effektivt og tilby aktiviteter og opplevelser for studenter, ansatte og besøkende. Filmen presenterer et ønske om at Campus Øst skal fremme samarbeid og innovasjon og bør utformes slik at det legges til rette for samarbeid mellom forskjellige fagområder og institusjoner, samt styrker universitetets posisjon som ledende innen bærekraft og innovasjon. Campus Øst skal bidra til eksperimentell og nyskapende utvikling gjennom å være en arena som tester ut nye ideer, metoder og teknologier, samt bidra til samfunnsutvikling gjennom forskning.

Ved å tilrettelegge for vekst for Ås Kommune og NMBU bør Campus Øst utformes for å imøtekomme økningen i antall studenter, ansatte, bedrifter og forskningsprosjekter.

Begrepet universitetsby nevnes med Campus Øst som bindeleddet mellom universitetet og Ås tettsted. Campus Øst burde bidra til å skape et inkluderende og trygt miljø hvor det er godt å være for studenter, ansatte og besøkende i større grad enn det gjør i dag.

Forskning og innovasjon bør synliggjøres på Campus Øst. Innenfor Campus Øst-område bør fremtidens bygg og anlegg, vise hva som skjer innen forskning, innovasjon og bærekraft, og inspirere til engasjement og nysgjerrighet. For å skape et levende og spennende sted, bør Campus Øst tilby varierte fasiliteter og aktiviteter som tiltrekker seg ulike grupper og interesser. Campus Øst bør utformes slik at det er lett å orientere seg og oppdage nye ting, samt skape en følelse av tilhørighet og engasjement. Urban Lab NMBUs befaringsfilm for Campus Øst oppfordrer til en utforming med løsninger for å skape et levende, inkluderende og nyskapende universitetsmiljø som støtter universitetets vekst, bærekraftige visjon og

innovasjonssatsning. Campus Øst skal overordnet bidra til en positiv samfunnsutvikling med tettere integrering med Ås kommune

De innleverte filmene fra *Urban Lab Campus Øst*

Analysen av filmene gruppene produserte er gjennomført i forbindelse med denne masteroppgaven, og ser på virkemidler, fortellerteknikk, og bruk av visuelle virkemidler til forslag til utvikling av Campus Øst.

Målet er å gi en helhetlig oversikt over ideene, virkemidlene og måten filmene er produsert på.

Oppgaven i gruppene skulle besvare om *Urban Lab Campus Øst* handlet om å presentere en idé for hva gruppene mente Campus Øst burde inneholde for å bli et av verdens attraktive, bærekraftige campus og universiteter.

Virkemidler og fortellerteknikker som brukes i filmene inkluderer humor, narrativ fortelling, guidet tur, voice-over, og bruk av 3D-modeller. Humor brukes som et effektivt virkemiddel for å engasjere seeren og skape en lett atmosfære, mens narrativ, fortelling og fortellerstemme gir en mer personlig og engasjerende måte å formidle informasjon på.

Visuelle og auditive virkemidler benyttes også for å skape en levende og engasjerende fremstilling av Campus Øst og dets potensielle utviklingsmuligheter. Oversiktsbilder, klipp av deltakere på ulike steder på campus, og demonstrasjon av aktiviteter benyttes for å gi seeren et inntrykk av området og dets potensiale. En rekke visuelle teknikker, inkludert tegninger, kart, og 3D-rendringer, gir en variert og engasjerende visuell presentasjon av forslagene.

Forslagene som presenteres i filmene som foreslås er både innovative og miljøvennlige, noe som reflekterer en felles visjon i filmene om et "inspirerende og sunt campus". Blant forslagene finner vi grønne elementer som insekthotell, parsellhager, og biodiversitet, samt aktivitetsfremmende tiltak som skateparker, sykkelstier, og innendørs beplantning. Enkelte grupper benytter seg av en minimalistisk fortellerteknikk, der hovedfokuset er på visuelle virkemidler som 3D-modeller, mens andre legger større vekt på personlige erfaringer og faglige argumenter. Gjennom kreative og visuelle teknikker, som bruk av plastilina, papir, og legokonstruksjoner, fremstilles forslagene på en variert, morsom og visuelt tiltalende måte. Slike virkemidler bidrar til å formidle et inntrykk av hvordan området kan se ut i fremtiden og hvordan det kan fungere som et levende og pulserende sentrum for studenter, ansatte og lokalsamfunn. En balansert blanding av disse tilnærmingene gir en bred fremstilling av ideene og potensialet for utvikling av Campus Øst. Flere av gruppene understreker viktigheten av å skape et inkluderende og universelt uttrykk for Campus Øst. Dette gjenspeiles i forslagene

om å integrere skateparker i skolene og universitetsparken, samt å legge til rette for ulike kulturer og aldersgrupper som deltar i aktiviteter og arrangementer på NMBU og i Ås.

Nye bygninger og infrastruktur er også viktige elementer i filmene. Forslag til nye hovedbygg, med bibliotek, konferanserom, og kaféer blir presentert, og det vektlegges å integrere grønne strukturer utenfor bygningskroppen. Andre bygg og funksjoner som amfiområder og hager er også foreslått for å skape et attraktivt og levende utemiljø. Bærekraft og miljøvennlige tiltak er sentrale aspekter i flere av forslagene. Fokus på solenergi, avfallsreduksjon og resirkulering, og bruk av lokale materialer i byggeprosjekter, gjenspeiler et ønske om å skape en bærekraftig og miljøvennlig campus. Målet er å skape et tverrfaglig og innovativt miljø som stimulerer til kunnskapsdeling, forskning og kreativitet. Dette inkluderer forslag om å etablere felles laboratorier, arbeidsplasser og verksteder, samt å arrangere regelmessige konferanser og seminarer for å fremme samarbeid og utveksling av ideer. Videre legges det vekt på å skape et levende og inkluderende campusmiljø som tilrettelegger for sosial interaksjon og rekreasjon. Dette kan sees i forslagene om fellesrom, kaféer, og studentboliger og tilrettelegging for ulike arrangementer slik som konserter eller kunstutstillinger. tiltakene ønsker å berike campuslivet og bidra til et pulserende og mangfoldig miljø. Til slutt vektlegges viktigheten av å skape et attraktivt og trygt campusområde for både dagens og fremtidige studenter og ansatte. Dette innebærer blant annet å investere i oppgradering og vedlikehold av eksisterende bygninger og infrastruktur, samt å utvikle nye, innovative og funksjonelle løsninger som er tilpasset campus sitt behov og visjon.

Gjennom en rekke filmatiske virkemidler og fortellerteknikker, gir disse gruppene en helhetlig og engasjerende fremstilling av ulike forslag til utvikling av Campus Øst.

Urban Lab NMBUs rapport om arrangementets innspill fra *Urban Lab Campus Øst*

Jeg, Helge Müller-Mathisen gjennomgikk innspillene fra alle gruppene som deltok på *Urban Lab Campus Øst* til en tekstbasert rapport. Innspillene ble i tillegg gjennomgått av ansatte i Urban Lab NMBU, hvorav en av de var ansvarlig for den samlede rapporten til arrangementet som skulle deles med 4B arkitekter og Oslo Works og Urban Lab NMBUs oppdragsgiver, for *Urban Lab Campus Øst*; EIA.

Rapporten beskriver hvert bidrag, med tekst og stillbilder. Rapporten spesifiserer også hvilket format gruppen har levert i.

Den siste siden oppsummerer alle forslagene.

Jeg fokuserte på å få fram forslagene i sin helhet, hvilke prinsipper argumentasjon og løsninger gruppene foreslår for *Campus Øst*.

En hel A4 side handlet om å gi samtlige grupper en så lik presentasjon som mulig, og samtidig hente ut essensen i budskap og forslag til hva *Campus Øst* kunne bli, *uavhengig* om det var deltakende film eller andre formater.

Noen av forslagene var omfattende, mens andre var kortere. En A4 side fremstod som en hensiktsmessig mellomting. Denne antakelsen var basert på at tekstformatet var det mest brukte og enkleste å forstå seg på. Hensikten med rapporten var å hjelpe arkitektelskapene å utarbeide sine forslag med utgangspunkt i innspillene fra *Urban Lab Campus Øst*.

4B arkitekters mulighetsstudie for *Campus Øst*

4B arkitekters mulighetsstudie består av en plansje og en rapport. I rapportens kapittel om medvirkning blir *Urban Lab Campus Øst* nevnt som en av to former for «metadata» (4B Arkitekter, 2022 s.14). De nevner også en kartlegging og et møte NMBU har gjennomført som en del av medvirkningen.

4B Arkitekters mulighetsstudie dedikerer deretter en egen side til «Urban Lab». Det blir beskrevet som et «medvirkningsarrangement», og nevner videre en oppsummeringsrapport bestående av tre ulike medvirkningsopplegg som er drevet i forbindelse med dette.

Innspillene fra *Urban Lab Campus Øst* kategoriserer 4B Arkitekter inn i 8 punkter for hva de mener «*skaper et godt campus for unge mennesker*» (4B Arkitekter, 2022 s.16.).

Rapporten beskriver ikke de ulike innspillsformatene fra *Urban Lab Campus Øst*, men henviser til «*...vår lesing av besvarelsene fra idéverkstedet*».(4B Arkitekter, 2022 s.16.). I denne delen av

rapporten henviser 4B arkitekter til Urban Lab NMBUs oppsummering om innspillene slik det fremkommer i rapporten.

4B Arkitekter dedikerer to sider til de oppsummerte innspillene fra deltakerne under *Urban Lab Campus Øst*. Hvert innspill har fått ett skjermbilde som viser en visuell representasjon fra gruppenes innspill. Hver gruppe har fått to til fem setninger om hva 4B Arkitekter anser som «videreførbart» fra hvert av innspillene (4B Arkitekter, 2022s.18-19.).

Variasjonen i type innspillsformat fra gruppene med og uten film som innleveringsformat er ikke nevnt eller vektlagt i rapporten til 4B Arkitekter.

Oslo Works mulighetsstudie for Campus Øst

I det andre arkitektelskapet, Oslo Works, sitt mulighetsstudie ble Urban Lab NMBU nevnt i kapittelet om «*Medvirkning og involvering*» ((Oslo Works, 2022 s. 66). Oslo Works skriver at de «...ønsket å bruke Urban Lab som en dialogarena for utviklingen av området» (Oslo Works, 2022 s. 66). Oslo Works ønsket innspill til hvilke funksjoner, aktiviteter, arealer og hvordan de ser sine fremtidige studie- og arbeidsplasser, samt hva de ønsket i området.

Oslo Works så *Urban Lab Campus Øst* som en mulighet til å skape engasjement og samtidig hente inn innspill som ville være viktige for utformingen av deres mulighetsstudie om Campus Øst. Oslo Works nevner Urban Lab NMBU i en prosesslinje for medvirkningsprosessen som ble drevet fra oppstartsmøtet 2. mars fram mot leveransen 10. juni. Urban Lab beskrives som et kulepunkt om: «...juryering av studentbidrag med Campus Øst som case, Bikuben, 2. april» (Oslo Works, 2022 s. 66).

Urban Lab tilegnes fire sider i rapporten. Her beskrives et digitalt postit-verksted for å samle innspill fra studentene før de ble delt inn i grupper for å jobbe med sine innspill som skulle juryeres (Oslo Works, 2022). Verkstedet ble gjennomført av Oslo Works' partner, Natural State. Den siste siden dedikeres til innspillene som ble utarbeidet av Urban Lab NMBU og den filmfaglige veilederen fra NMBUs Læringscenter. Siden består av et bilde fra juryeringssesjonen med et utvalg fra juryen og deltakerne som ser på. Deler av studentbidragene fra Urban Lab er lagt inn som snakkebobler. Det nevnes ikke i rapporten om det ble levert inn varierende innspillsformater fra gruppene eller hvordan innspillene ble vurdert. Mulighetsstudiet nevner ikke Urban Lab NMBUs rapport som oppsummerer innspillene fra medvirkningen.

Sammendrag dokumentanalyse

Urban Lab Campus Øst var en del av en tidlig fase medvirkningsprosess. Arrangementet var bestilt av EIA NMBU med hensikt å samle innspill fra studentene, men Urban Lab åpnet for at alle kunne delta. Innspillene ble tilsendt arkitektelskapene 4B Arkitekter og Oslo Works gjennom et fritt innspillsformat. Blant disse var deltakende film. Gruppene som valgte film gjorde det for å kommunisere effektivt og å ha det gøy. I tillegg syntes deltakerne at filmproduksjonsprosessen bidro til økt eierskap. Flere av informantene hadde lært filmproduksjon under tidligere arrangement i regi av Urban Lab NMBU. Informantene uttrykte at filmfaglig veiledning var essensielt for innspillene deres.

Befaringsfilmen som Urban Lab NMBU produserte i forkant av medvirkningsverkstedet, bidro til en forståelse av området Campus Øst. At filmen ikke var på norsk, var ikke en barriere for de internasjonale deltakerne. Fellesbegreper i befaringsfilmen og deltakernes filmer er en levende og aktiv campus, samarbeid og innovasjon, bærekraft, trygghet og inkludering, samt integrering med Ås kommune.

De juryerende informantene opplevde formatet som effektivt og virkningsfullt, men så egen fagbakgrunn og alder som avgjørende for hvor mottakelig medlemmene av juryen var. Urban Lab NMBUs rapport om innspillene fra Campus Øst gir en oversikt over hvert bidrag med tekst og stillbilder, samt formatet gruppen leverte i. Rapporten oppsummerer alle forslagene på den siste siden, og ble levert som del av en rapport om *Urban Lab Campus Øst* til EIA, 4B Arkitekter og Oslo Works.

Filmene fra *Urban Lab Campus Øst* benyttet ulike virkemidler og fortellerteknikker for å presentere innovative og miljøvennlige forslag. Forslagene inkluderte grønne elementer som insekthotell, parselhager, aktivitetsfremmende tiltak som skateparker og sykkelstier, i tillegg til innendørs beplantning.

Oslo Works ga uttrykk for at resultatene fra deres partner Natural State ga resultater som var mer tilfredsstillende til deres mulighetsstudie enn hva Urban Lab NMBUs arrangement produserte. 4B Arkitekter brukte Urban Lab NMBUs resultater i større grad, noe informanten fra 4B arkitekter bekreftet og mulighetsstudiet kunne vise til.

4 Formelle rammer for medvirkning og film i Norge

Dette kapitlet beskriver de formelle rammene for medvirkning og film.

Hensikten er å vise hvordan begrepene er rammet inn i loven, konvensjoner, retningslinjer og internasjonalt lovverk. Videre vil kapitlet se på veiledere og tolkninger av begrepet medvirkning, for å belyse hvordan medvirkning kan gjennomføres på best mulig måte.

Kapitlet vil se på bruk av film i forbindelse med medvirkning. Det vil drøfte hvordan lover som personopplysningsloven, GDPR, opphavsrett gjennom åndsverksloven, *Fair Use* og offentlighetsloven binder og begrenser bruk av film i medvirkningsprosesser.

Målet med kapitlet er å gi en forståelse av medvirkning etter plan- og bygningsloven, samt å utforske hvordan film kan være en nyttig ressurs for å engasjere og involvere publikum i medvirkningsprosesser, samtidig som lovverket og rettigheter ivaretas.

Medvirkning etter plan- og bygningsloven

Norsk planlegging er juridisk bindende og berører et bredt felt av sektorer og lover.

Medvirkning i planprosessen er lovpålagt gjennom plan- og bygningsloven (PBL) fra 2008.

Overordnet kan PBLs formålsparagraf tolkes som hvorfor det skal drives medvirkning i planprosesser.

PBLs §1-1, første ledd spesifiserer:

«Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.»

Videre fremkommer det §1-1 at *«Grupper og interesser som ikke kan delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på en annen måte»*(Lovdata, 2008).

Gjennom PBLs §5-1 skal *«Enhver som fremmer planforslag legge til rette for medvirkning»* (Lovdata, 2008).

I forarbeidene til plan og bygningsloven, spesifiseres det at: *«Det legges større vekt på innsats i en tidlig fase av planleggingen med sikring av bred medvirkning og utredning av konsekvenser. Dette vil gi et bedre grunnlag for å treffe gode planvedtak. Det vil også gi planene større legitimitet og forutsigbarhet. Dette kan gjøre at behovet for stadige unntak og justeringer av planene blir mindre, og vil dermed lette behandlingen av mange enkeltsaker.»* (Regjeringen, 2008 s.9)

Gjennom både nyliberalisme (Knox, 2017) og formalisering av medvirkning gjennom plan- og bygningsloven fra 1985, har planleggenes reelle maktskiftet fra en ovenfra-ned tilnærming i en retning som tilrettelegger for berørte og interesserte i planprosessen.

Staten legger derfor til rette for demokrati i planprosessen. I forarbeidene til PBL

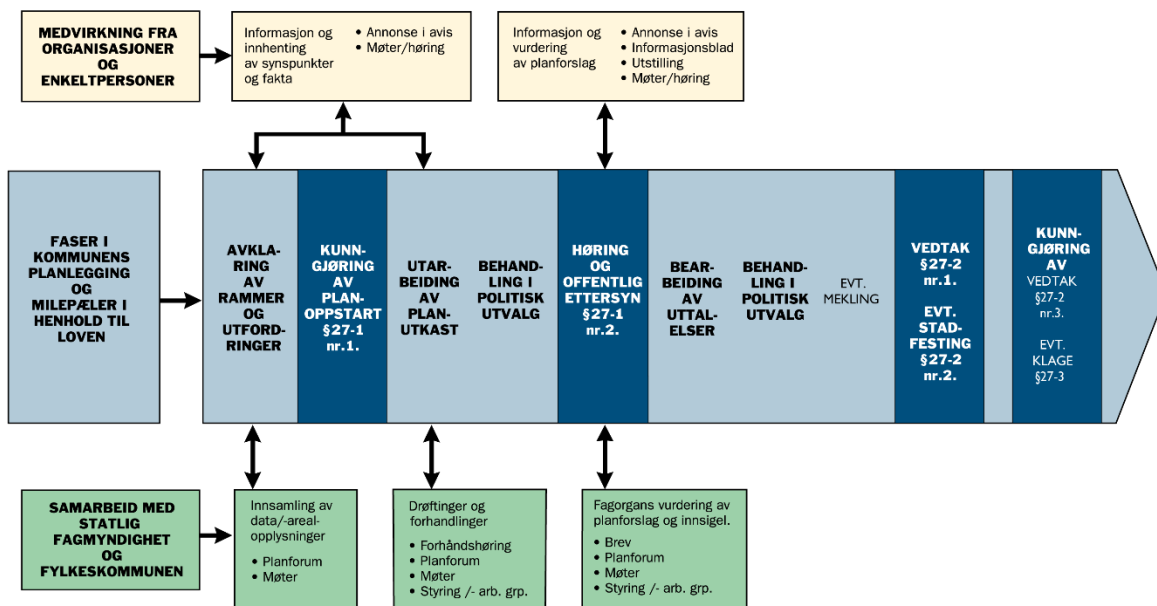
fremkommer det at *«Det er som hovedregel de folkevalgte organene og fylkeskommuner som har ansvar for planleggingen og vedtar planene. Planleggingen er et redskap for folkevalgte organer til å utforme og virkeliggjøre politiske mål.»*(Regjeringen s6.6).

Medvirkning i planprosessen

Plan og bygningsloven legger opp til en planprosess som skal tilrettelegge for legitimitet og tillitt slik det fremkommer fra forarbeidene til nåværende plan- og bygningsloven (Regjeringen, 2008)

Gjennom kapittel 4. i PBL om generelle utredningskrav legges det opp til planprosesser for enhver regional- og kommuneplan i tillegg til enhver reguleringsplan som kan innebære «vesentlige virkninger for miljø og samfunn» (Lovdata, 2008)

Figuren under viser en skjematisk fremstilling av planprosessens hovedfaser om planprosess og saksbehandling.

FIGUR 4 REGJERINGENS SKJEMATISKE FREMSTILLING AV PLANPROSESSEN FOR KOMMUNE- OG REGULERINGSPLANER (REGJERINGEN).

Andre måter medvirkning kan hjemles

Til tross for at medvirkning har hjemmel i lov, forklarer den ikke eksplisitt *hvordan* vi skal medvirke eller *hva* medvirkning er. Dette kan reise spørsmål rundt hvordan og hvorfor det skal drives medvirkning i det hele tatt (Andersen and Skrede, 2021).

Regjeringens veileder for medvirkning fra 2014 definerer begrepet slik: «*I plan- og bygningsloven forstås medvirkning som enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i, og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Det betyr at befolkningen i et samfunn er med på å planlegge sin framtid. Medvirkning i planprosessen har et perspektiv om "best mulig plan", og har slik det beskrives i veilederen, mål om å:*

- sikre gode løsninger som tar hensyn til alles behov
- legge til rette for at alle berørte og interesserte aktører kan komme til orde
- fremme kreativitet og engasjement, og være en arena for demokratisk deltakelse i lokalsamfunn
- fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag» (Regjeringen, 2014.s.8).

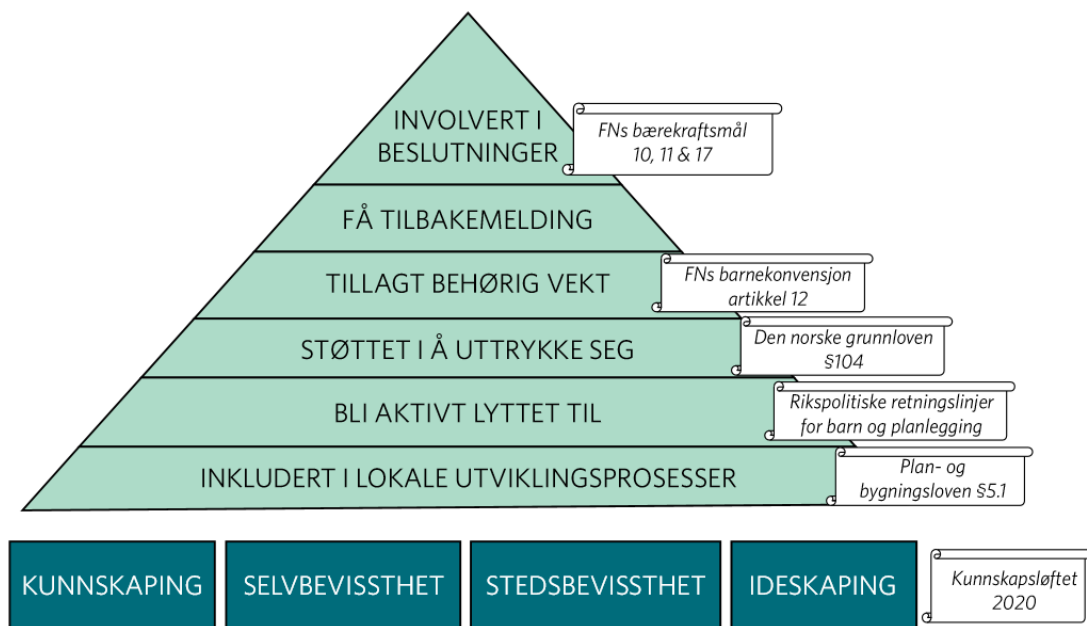
I sum kan PBL, PBLs forarbeider, samt regjeringens veileder sees på som en statlig innramming, som beskriver når det skal medvirke, hvordan medvirkning kan forstås samt når er lovpålagt å drive medvirkning.

Et begrep for medvirkning før den lovpålagte medvirkningen er tidlig fase medvirkning.

Begrepet «tidlig fase» kan forstås som fasen der arbeidet med en kommune- eller reguleringsplan fram til de første forslagene om funksjon og fysisk utforming er foreslått (Regjeringen, 2008, DOGA, 2021).

Tidlig fase kan gi gode muligheter for å drive medvirkning der berørte og involverte parter sine bidrag kan ha en faktisk innflytelse eller påvirkning på planarbeidet, noe PBLs forarbeider fordrer til (Regjeringen, 2008).

I boken *Ung Medvirkning* (Bygdås and Landverk Hagen, 2022) finnes det flere statlige føringer, veiledere tilstøtende lover, og konvensjoner enn kun PBL kan vise til. Boken sammenstiller disse til en medvirkningspyramide som viser hvor bred og dyp formell forankring det finnes for barn og unges rett til medvirkning. Pyramiden kan sees som et bredt nasjonalt og internasjonalt juridisk incentiv til hvorfor det skal drives medvirkning med barn og unge.

FIGUR 5 MEDVIRKNINGSPYRAMIDEN FRA BOKEN "UNG MEDVIRKNING"(LANDSVERK AND ANDERSEN, 2021).

Lovgivningens betydning for bruk av film i medvirkningsprosesser

Film kan dokumentere virkeligheten. Dette kan dokumentere og identifisere alt som er omfattet av personvern og dens rettsregler. Denne delen ser nærmere på de juridiske og prinsipielle bindingene og begrensningene ved bruk av film, og deling av film.

Bruk av lyd og bilder, video fra internett kan også ha opphavsrettslig grunnlag. I Norge og internasjonalt vernes dette gjennom lover og normer som dette kapittelet vil beskrive.

Bindinger og begrensninger ved bruk av film

Personvern

Personvern legger en begrensning på filmprodusenter. Det omfatter retten til å ha kontroll over egne personopplysninger. Personvern er hjemlet i grunnlovens §94 ved at «*frilhetsberøvelse ikke kan skje uten hjemmel i lov*». (Lovdata, 2018a). Personvernet sees på som en del av denne friheten. Personopplysningsloven tar utgangspunkt i EUs lovgivning om generelt personvern(Lovdata, 2018a). Gjennom EUs innføring av GDPR(General Data Protection Regulation) har måten data brukes og lagres på blitt skjerpet inn for å sikre at personvernet blir ivaretatt for alle. For alle som lager film innebærer dette strenge retningslinjer for behandling av personopplysninger for alle involverte i produksjonsprosessen. GDPR og personvernloven pålegger all behandling av personopplysning å være gjennomsiktig om datainnsamling og minimere datainnsamling der det er mulig.

Dette er en omfattende lovgivning som må tas hensyn til i medvirkningsøyemed.

Kapittel 3 om «*Utfyllende regler om behandling av personopplysninger*», beskriver hvordan personvernopplysningene skal brukes i ulike sammenhenger.

De krav som stilles av GDPR og personopplysningsloven for behandling og bearbeiding av personopplysninger er betydelig mer omfattende og strenge enn tidligere praksis. Derfor er det avgjørende å tilegne seg kunnskap om hvordan man skal utføre en lovlig praksis i medvirkningsverksteder der film benyttes som innspillsformat.

Offentlighetsloven (offentleglova) i Norge regulerer innsyn i offentlige dokumenter og har som formål å bidra til åpenhet og gjennomsiktighet i offentlig forvaltning(Regjeringen, 2016). Loven legger til rette for at allmennheten og media har tilgang til offentlige dokumenter, slik at de kan holde seg informert om og engasjere seg i offentlige saker

Det er ikke eksplisitt uttrykt hvordan forholdet mellom personopplysningsloven og offentlighetsloven utfoldes, men regjeringen henviser til at dette vektlegges i GDPRs artikkel 86 om Behandling og allmennhetens innsyn i offentlige dokumenter (Regjeringen, 2020).

Fair use

Fair use er et samlebegrep for bruk av opphavsrettslig innhold som ikke krenker opphavsretten til opphavseieren. Prinsippet er mye brukt i USA som et prinsipp for rettferdig bruk av innhold uten tillatelse fra rettighetshaveren. Prinsippet handler om *hvordan* innholdet er brukt og til hvilket *formål* (Stim, 2019). Eksempler på fair use kan være korte klipp fra filmer, til videoessay, informasjonsfilmer, eller utbroderinger av kulturelle fenomener med bruk av korte video- eller lydklipp med opphavsrett. Dette praktiseres på flere videoplattformer, blant annet YouTube og Facebook.

Opphavsrett

Brukstilgangen til medier til filmproduksjon er ikke ubegrenset i Norge eller resten av verden. Åndsverksloven har reglene for opphavsrett og beskyttelse av åndsverk.

Åndsverksloven tillater i §4 (Lovdata, 2018b) midlertidig bruk av eksempler, ikke helt ulikt Fair Use som er definisjon som brukes i en amerikansk kontekst. (Stim, 2019)

I Norge omfattes alt åndsverksloven som: «*Et litterært eller kunstnerisk arbeid som er uttrykk for original og individuell skaperinnsats, får vern som åndsverk. Skaperen av verket betegnes som opphever, og hans rett til åndsverket kalles for opphavsrett...*» (Lovdata, 2018b), Eksempler på åndsverk kan være bilder, musikk, video eller kunst.

Sammendrag formelle rammer for medvirkning og film i Norge

Norsk planlegging er juridisk bindende og påvirker dermed flere sektorer og lover.

Medvirkning er forankret i plan- og bygningsloven (PBL) fra 2008, og skal fremme bærekraftig utvikling for enkeltpersoner, samfunnet og fremtidige generasjoner. PBL legger vekt på innsats i tidlig fase av planleggingen for å sikre bred medvirkning og konsekvensutredning, noe som bidrar til legitimitet, forutsigbarhet og tillit. Kommuner har ansvar for å tilrettelegge for medvirkning og sette politiske mål i praksis.

Det finnes andre lover og føringer og veiledere som kan bidra til definere og forstå begrepet medvirkning, blant annet regjeringens veileder for medvirkning i planlegging (Regjeringen, 2014).

Åndsverksloven og personopplysningsloven er også relevante lover i forbindelse i medvirkning og behandling av personopplysninger. Åndsverksloven definerer åndsverk og beskyttelse av opphavsrett, mens personopplysningsloven tar utgangspunkt i EUs GDPR-lovgivning om generelt personvern. Prinsippet *fair use* åpner opp for begrenset bruk av opphavsrettslig innhold på en slik måte at det ikke krenker opphavsretten til opphavseier.

5 Teori

Innledning

Teorikapitlet utgjør oppgavens teoretiske rammeverk.

Dette kapitlet introduserer begrepet deltakende film gjennom innføring i medvirknings- og filmteori. Deltakende film blir så definert og eksemplifisert gjennom fem empiriske studier.

I kapitlets første del vil litteratur definere begrepet medvirkning. Dette skjer gjennom en teoretisk innføring i begreper innen planlegging og medvirkning som er relevante i sammenheng med deltakende film.

Deretter vil kapitlet gi en grunnleggende innføring i begrepet film, inkludert definisjon, sammensetning og om grunnleggende filmproduksjon. Hensikten er å gi en teoretisk innramming av begrepets omfang for å danne et bedre bilde av filmdelen i begrepet deltakende film.

Kapitlets tredje del vil fokusere på definisjonen av deltakende film, og vil presentere noen empiriske studier med ulike funn.

Til slutt vil begrepet deltakende film bli sammenstilt med begrepene medvirkning, planlegging, og film.

Medvirkning

Medvirkning er et begrep som byr på varierende tolkning og praksis gitt ordets overordnede betydning og sammensetning (Knudtzon, 2018). De statlige rammene for hvorfor, og når det skal drives medvirkning, samt hvordan staten definerer medvirkning ble definert i kapittel 4.

Ordet medvirkning er sammensatt av ordene «med» og «virkning». Ordet gir det et umiddelbart inntrykk av at det innebærer at noe eller noen er «med» i noe som gir «virkning». Dette kan indikere en prosess som innebærer makt, innflytelse og involvering (Landsverk and Andersen, 2021, Knudtzon, 2018). Medvirkning kan gjennom PBL sees på som en del av vår demokratiske praksis gjennom innsendte kommuneplaner og reguleringsplaner som pålegger lovpålagt medvirkning (Hanssen et al., 2015, Falleth et al., 2012).

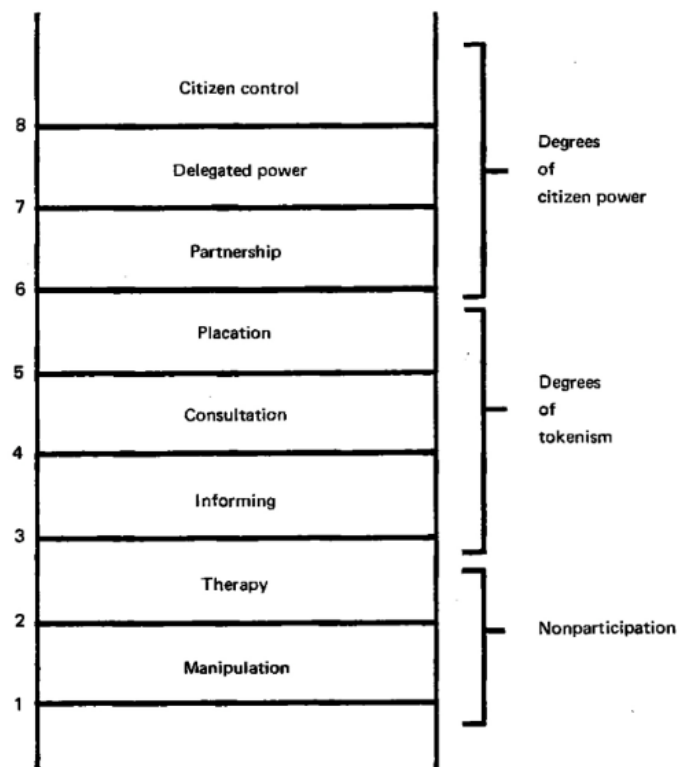
Bygdås og Landsverk forklarer at det ikke finnes en klar og tydelig definisjon for hva medvirkning er, men beskriver medvirkning som «...enkeltpersoner og gruppers rett eller mulighet til å delta og påvirke beslutningsprosesser, men ikke at de er med og bestemmer eller beslutter utfallet.»(Bygdås and Landverk Hagen, 2022 s. 6.).

Makt- og involveringsgrad i medvirkning

Arnsteins medvirkningsstige

Medvirkningsstigen til Arnstein (1969) har hatt stor innflytelse i forståelsen hvilken reell makt og innflytelse sivilbefolkningen har i planprosesser, se figur 6. Det er viktig å se medvirkningsstigen som et produkt fra sin tid i USA da ovenfra-ned-tilnærmingen regjerte og som utløste kritikk fra sivilbefolkningen rundt den rivende byutviklingen i New York (Jacobs, 1961). Ifølge Jacobs tok ikke planmyndighetene hensyn til verdien av eksiterende områder og bebyggelse eller hva folk ønsker for utviklingen av disse. Denne kritikken kan sees på som startskuddet for endringen i makten planleggere hadde (Jacobs, 1961).

FIGUR 6 ARNSTEINS MEDVIRKNINGSSTIGE (ARNSTEIN, 1969)

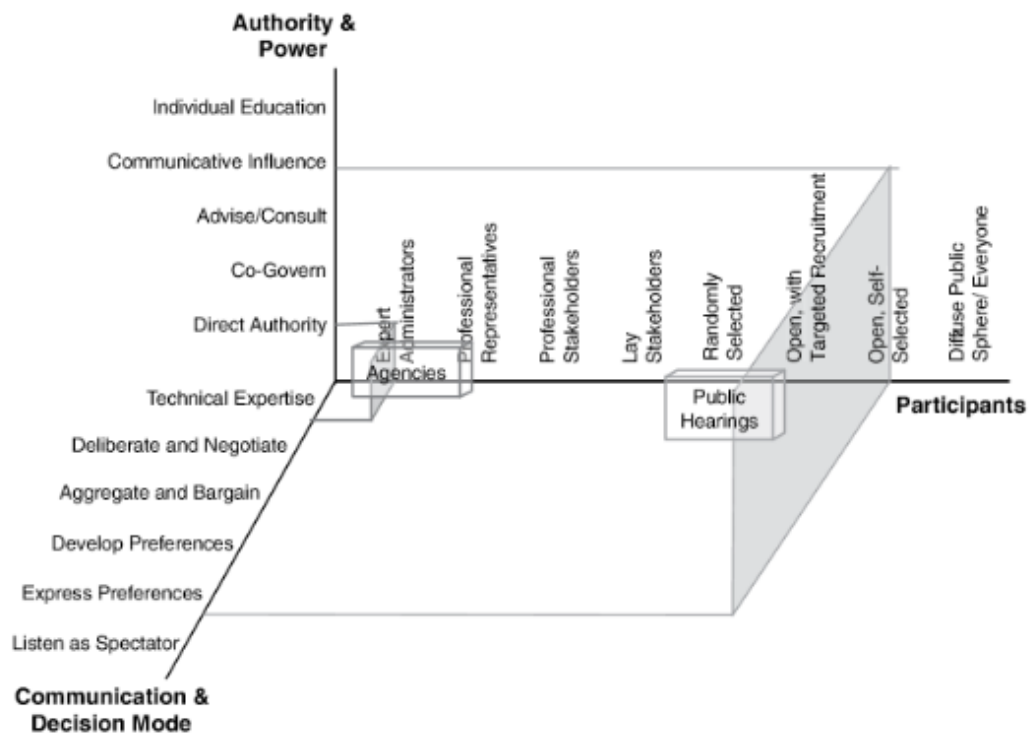

Fungs medvirkningskub

Fung (2006) kritiserer medvirkningsstigen til Arnstein som utdatert og for snever. Fung utbroderer med en tredimensjonal forståelse for medvirkning, se figur 7.

Medvirkningskuben inkluderer graden av makt og innflytelse, som Arnstein først inkluderte. Fung legger til dimensjonene for kommunikasjons- og beslutningsmetoder, og ulike typer deltakere. Fungs medvirkningskub introducerer 5 nivåer for medvirkningens maktposisjoner, åtte kategorier for typer deltakere og 6 kategorier for kommunikasjon og type deltakelse. Etater og offentlige møter er plassert i kub.

Kuben introducerer dermed et mer nyansert perspektiv på hvordan vi kan forstå medvirkning. Kuben kan bidra til å betrakte makt- og involveringsgrad i medvirkning som en del av en større prosess bestående av flere elementer og nyanser.

FIGUR 7 FUNGS MEDVIRKNINGSKUBE(FUNG, 2006)

Konsulterende og involverende medvirkning

Winsvold og Solberg stykker begrepet medvirkning opp i delene konsulterende og involverende medvirkning. Dette gjøres for å få en forståelse av barn og unges mulighet til å medvirke. Konsulterende medvirkning beskrives som inkluderingen og vurderingen av barn og unges synspunkter i en beslutning. Involverende medvirkning beskrives som direkte involvering inn i en planprosess (Winsvold and Solberg, 2010). Landsverk og Bygdås deler dette perspektivet inn i tre nivåer for forståelse av begrepet medvirkning. Den første del er konseptualisering, gjennom for eksempel Arnstein eller Fungs modell. Den andre består av beskrivelser av prosesser for å organisere og drive medvirkningsprosesser. Den tredje består av spesifikke verktøy som kan benyttes i gjennomføringen av disse prosessene (Bygdås and Landverk Hagen, 2022).

Tykk medvirkning

I boken «Ung medvirkning» beskrives tykk medvirkning gjennom de tre begrepene *tykke relasjoner*, *tykke forståelser* og *tykke beskrivelser* (Landsverk and Andersen, 2021). Begrepene anvendelsesområde etableres gjennom forskningsmetodikken «*participatory action research*» (PAR) fra samfunnsvitenskapen (Landsverk and Andersen, 2021, Sara et al., 2007). Dette handler om aktiv involvering av deltakere gjennom både kunnskapsproduksjon og problemløsning (Sara et al., 2007).

Tykke relasjoner dreier seg om å etablere felles erfaringer og relasjoner, å forme forståelser gjennom andres erfaringer fremfor egne erfaringer, og å dokumentere arbeidet gjennom detaljerte beskrivelser. (Landsverk and Andersen, 2021, Sara et al., 2007). Tykke forståelser går i dybden gjennom andres erfaringer som gir innsikt i andres liv. Tykke forståelser kan defineres som dybdekunnskap, fremfor breddekunnskap i medvirkningsøyemed. En inspirasjonskilde til forståelsen er av tykke beskrivelser er å bruke flere sanser og fysisk bevegelse i arkitektur for å gjøre medvirkning til en praktisk opplevelse. Folks liv er komplekse, og krever en inngripende beskrivelse for å forstås. Dette kan gjennomføres kvalitativt gjennom samtaler for å få et inntrykk som kan brukes for å forstå et område i medvirkningsøyemed. Dette beskrives som tykke beskrivelser. Tykk medvirkning krever tid, kontinuerlig dokumentasjon og analyse, samt et felles engasjement for å påvirke lokale utviklingsprosesser. Tykk medvirkning skiller seg fra tynn medvirkning ved at det er en mer omfattende form for medvirkning, der resultatet blir mer dyptgående og langsiktig. Tykk medvirkning kan gi innsikt, innspill og involvering fra de såkalte «stille stemmene» Dette inkluderer alle som ikke nødvendigvis deltar, roper høyt, bidrar eller oppsøker medvirkning (Landsverk and Andersen, 2021). Dette står i kontrast til den tynne medvirkningen som ofte kan karakteriseres av enklere data, som er enklere å kvantifisere. Dette kan for eksempel være binære eller korte avkryssninger som kan måles statistisk (Landsverk and Andersen, 2021).

Det kommunikative idealet

Kommunikasjon i planlegging har røtter tilbake til sosiologen Jürgen Habermas kommunikative ideal. Verdi og innsikt oppstår gjennom dialog og forståelse i møtene mellom folk (Sager, 2010). Målet er at deltakerne skal samles for å rasjonelt, åpent, likeverdig med fravær av maktmisbruk og forutinntatthet. Dersom man er forutinntatt, er dette en del av en strategisk rasjonalitet (Sager, 2010).

Habermas sitt kommunikative ideal har både blitt kritisert og løftet fram som en viktig del av planlegging og medvirkning.

Det kommunikative idealet har blitt kritisert for flere forhold. For det første tar det ikke hensyn til sosiale relasjoner og menneskets og språkets utilstrekkelighet. For det andre hevdes det at rasjonalitet ikke kan oppnås, men springer ut av pragmatisme. Videre overser det kjønnsmessige og økonomiske forskjeller. Til slutt hevder kritikere at et sant demokrati forutsetter konflikt for å oppnå engasjement.

Den norske planforskeren Tore Sager taler Habermas i favør med trykk på at det kommunikative idealet er viktig for å opprette dialog, skape inkluderende planprosesser som gir positive bidrag til politiske beslutninger (Sager, 2010). Sager hevder en kommunikativ tilnærming kan avdekke og forløse kompleksitet i planprosessen. Sager mener at det kommunikative idealet kan jevne ut maktbalansen, forebygge konflikter, og bidra til gjennomsiktighet i planprosessen (Sager, 2010).

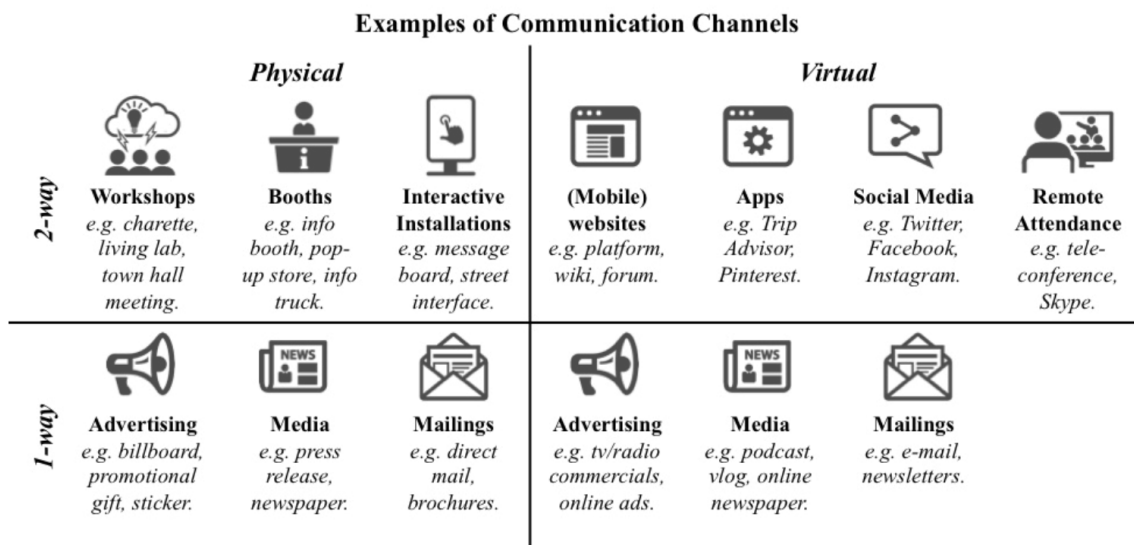
Medvirkning sees i sammenheng med det kommunikative ideal fordi det fordrer aktivitet med klare likhetstrekk til både Habermas kommunikative ideal, og Sagers argumentasjon om hvorfor det kommunikative er viktig i planlegging.

Kommunikasjon i medvirkning i planlegging

Sander Munster beskriver konseptene 1-veis og 2-veis kommunikasjon i forhold til involvering av innbyggere i byplanlegging (Münster et al., 2017). 1-veis kommunikasjon går i én retning, fra planleggere og beslutningstakere til innbyggerne. Her har ikke mottakeren mulighet til å gi tilbakemelding eller delta i dialog. Eksempler på dette kan være informasjonsmateriell, plakater eller annonsering på nettsider for å informere om prosjekter og planer.

Gjennom 2-veis kommunikasjon kan kommunikasjonen beskrives som interaktiv og dynamisk utveksling av informasjon mellom planleggere og innbyggere..

Her gis innbyggerne muligheten til å komme med tilbakemelding, stille spørsmål, og engasjere seg i plan- og beslutningsprosessen. Eksempler på 2-veis kommunikasjon inkluderer workshops, digitale plattformer for innspill, og sosiale medier der innspill kan leveres inn, i tillegg til at det åpnes opp for en tilbakemelding.

FIGUR 8 MÜNSTERES EKSEMPLER PÅ KOMMUNIKASJONSFORMER I MEDVIRKNING (MÜNSTER ET AL., 2017)

Kreativitet i medvirkning i planlegging

Cilliers og Timmermans mener at medvirkning bør sikre kreative og innovative tilnærminger (Cilliers and Timmermans, 2014). Dette kan bidra til økt interesse og engasjement. Ved å kombinere stedsutvikling med kreativ deltakelse i planlegging kan det skape funksjonelle, byrom og offentlige steder. Alternative og kreative medvirkningsmetoder kan nå ut til et bredere demografi med deltakere og skape engasjement som mer etablerte metoder ikke kan (Cilliers and Timmermans, 2014, Manuel, 2020).

Boken «Ung medvirkning» fremhever at kreativitet er en grunnleggende menneskelig egenskap som gjør oss i stand til å skape nye ideer, relasjoner og livsstiler.

Boken trekker fram konseptene «grønn» og «rød» sone for å beskrive de to fundamentale kognitive prosessene som er essensielle for kreativ tenkning: divergerende og konvergerende tenkning (Landsverk og Andersen, 2021, Guilford, 1967; Thompson, 2003, begge sitert i Hagen og Andersen). Divergerende tenkning innebærer å bryte med konvensjonelle tenkemåter for å skape nye ideer og løsninger (Benedek et al., 2014; Flaherty, 2005; Heilman, 2016; Japardi et al., 2018 sitert i Hagen og Andersen). Konvergerende tenkning, derimot, innebærer bruk av ulike kognitive prosesser for å finne en felles løsning på et problem (Japardi et al., 2018, sitert i Hagen,). Hagen påpeker at det er viktig for ledere og voksne autoritetsfigurer å vise at de behersker og tør å oppholde seg i den "grønne" sonen for å fremme kreativitet (Hagen & Tolstad, 2019; Thompson, 2003, begge sitert i Hagen)

Det digitale inntog i medvirkningsprosesser

Koronapandemien i 2020 tvang alle som drev medvirkning til å arrangere digital medvirkning (Landsverk and Andersen, 2021).

Det jobbes i dag på statlig nivå med å digitalisere planprosessen og medvirkning og nye digitale medvirkningsportaler utvikles og testes ut i Norge (Gramstad, 2021). En rekke metoder som bruker spill (Reigstad. and Jacobsen, 2020), spørreundersøkelser (Horgan and Dimitrijević, 2019), 3D modeller av utviklingsområder (Jutraz and Zupancic, 2015), medvirkningsapper (Wilson et al., 2017), innspill via kart (Griffin and Jiao, 2019), sosiale medier (Johnson and Halegoua, 2014) er metoder for digital medvirkning i planprosessen.

Film

Begrepet «Film» og «video»

For å forstå film kreves kunnskap om hva en film er, hva film består av, og grunnleggende filmproduksjon. Begrepene "film" og "video" brukes ofte om hverandre. Begrepene refererer til forskjellige teknologier og medier. Dette beskrives i boken *Film Art* (Bordwell et al., 2020). Begrepet "film" refereres til den fysiske filmrullen og prosessen med å projisere bilder fra filmrullen til et lerret. "Video" er et begrep som innebærer opptak, lagring og visning av bevegelige bilder og lyd. Dagens betydning av film er et formidlingsmedium som engasjerer både syn og hørsel, og gir seerne en følelse av å være til stede i en annen verden. Film forteller komplekse historier og formidler følelser på en effektiv måte ved å utnytte visuelle og auditive elementer. Film er et stort, fleksibelt og kreativt format, bygget opp av en rekke metoder, elementer og tilnærminger. Den består først og fremst av en serie med bilder som skaper bevegelse og etterligner måten øynene våre fungerer på.

Akkurat som begrepene «film» og «video», er det liknende overlappende forståelse for begrepene «narrativ» og «historiefortelling». Narrativ er en måte å organisere summen av alle elementene som skal til for å lage en historie. Historiefortellingen er måten filmen formidles og presenteres på (Bordwell et al., 2020).

Filmproduksjon

I boken *Film Art An Introduction* (Bordwell et al., 2020), beskrives filmproduksjon. Tabellen under sammenstiller filmproduksjonsprosessen etter beskrivelsene fra boken.

Filmproduksjonsfasene består ofte av trinnene *konseptualisering*, *preproduksjon*, *produksjon* og *postproduksjon*.

Produksjonsfase	Inneholder	Begreper
Konseptualisering	På dette stadiet blir filmens idé og historie utviklet. Narrativet og den dramaturgiske kurven planlegges, inkludert eksposisjon, stigende handling, klimaks, synkende handling og oppløsning. Dette stadiet innebærer også å utvikle en forståelse av filmens visuelle og auditive elementer, samt hvordan disse elementene vil engasjere seerne.	historiefortelling, narrativ, dramaturgi
Preproduksjon	Her forberedes alle aspekter av filmen før innspillingen starter. Dette inkluderer å skrive manuset, lage storyboard, planlegge kameravinkler, lyssetting, fargebruk, visuelle effekter, fortellerstemme, lydeffekter og musikk. Planlegging av lokasjoner og utstyr er også en del av dette stadiet.	Storyboard, manus, planlegging av lyssetting og fargebruk, valg av kameravinkler og sammensetning.
Produksjon	Dette er selve innspillingsfasen, der filmens visuelle og auditive elementer blir tatt opp ved hjelp av kamera og lydutstyr. Filmskaperne jobber med skuespillere, teknikere og annet personell for å realisere filmens konsept og visjon. På dette stadiet blir elementer som "Mise-en-scene", valg av kameravinkel og sammensetning av innhold i utsnittet nøye kontrollert for å formidle historien og skape den ønskede opplevelsen for seerne	kameravinkler, lyssetting, fargebruk, visuelle effekter, fortellerstemme, lydeffekter, musikk og, befaring, filming på lokasjon.
Postproduksjon	I produksjonsstadiet blir alt opptaksmateriale redigert og satt sammen for å skape den endelige filmen. Redigeringen inkluderer valg om hvilke videoklipp og lydklipp som skal inkluderes i filmen	Redigering, visuelle effekter, lydmiiks, musikkmiiks,

	<p>og når overganger mellom klipp skal foregå i forhold til handlingen og ønsket effekt. Visuelle effekter, fargekorrigering, lydmiksing og musikk legges til for å forsterke filmens stemning og opplevelse. Til slutt blir filmen eksportert til et format som er egnet for visning og distribusjon.</p>	<p>fargekorrigering og visuell stil</p>
--	--	---

TABELL 5 FILMPRODUKSJON ETTER BESKRIVELSENE FRA BOKEN *FILM ART AN INTRODUCTION* (BORDWELL ET AL., 2020)

Film kan formidle budskap raskt gjennom internett og smarttelefoner med stadig bedre videoopptaks- og redigeringskapasitet (MacEntee et al., 2016, Sánchez, 2020, Bordwell et al., 2020). I kombinasjon med sosiale medier har smarttelefonen gjort det enklere å produsere og dele film (Sánchez, 2020, MacEntee et al., 2016, Manuel, 2020). Samtidig har idealiseringen av smartmobilen til filmproduksjon fått kritikk ettersom de er høyst personlige. Det stilles spørsmål om hvor egnet en så personlig gjenstand som smartmobilene våre er til filmproduksjon i grupper (Sánchez, 2020).

Historiefortelling, narrativ og følelser i planlegging

Historiefortelling og narrativ i planlegging

Ifølge Jerome Bruner er historiefortelling en essensielt del av menneskelig kommunikasjon og tankegang, ettersom det gir en mer omfattende og kontekstuell forståelse av verden rundt oss (Bruner, 2004). Fortellinger lar oss tolke og relatere til andres erfaringer og uttrykke våre egne opplevelser på en måte som er relevant og engasjerende for andre. I denne forståelsen er historiefortelling ikke bare en kulturell aktivitet, men også en integrert del av menneskets kognitive og sosiale eksistens (Bruner, 2004).

Leonie Sandercock har argumentert for at narrativ har mye potensial i planlegging (Sandercock, 2003). Sandercock argumenterer videre for at narrativer i planlegging kan bidra til mer engasjerende, inkluderende, representativt og mangfoldig samfunn.

Planlegging og følelser

Fortellerteknikk i film påvirker følelsene våre og engasjerer oss. Gjennom alle spillefilmer, tv, serier og annen form for underholdning skapes det en forventning om å bli følelsesmessig engasjert. Å appellere til følelser er derfor et kraftfullt virkemiddel film kan ta i bruk for å engasjere.

Howel Baum mener at ettersom planlegging i dag er rasjonell og normativ, gis det ikke rom for å inkludere følelser i planlegging. Baums kritikk knyttes til normativ praksis i planlegging (Hanssen et al., 2015). Normativ planlegging kjennetegnes av vektlegging av universelle prinsipper og mål for hva som er ønskelig og "riktig" (Hall, 2014, Gunder 2017, Hanssen et al., 2015). Baums antagelser kan sees på som en kritikk av normativ planlegging siden de begge kan ignorere eller undervurdere betydningen av følelser og emosjoner i beslutningstaking. Baum beskriver tre antagelser som omhandler hvorfor planleggere ikke er interessert eller unngår følelsesspekteret (Baum, 2015).

Den første antagelsen er at følelser er uforutsigbare, impulsive og dermed ukontrollerbare. Følelsene kan derfor anses som upålitelige bidrag i planleggingsprosessen. Det rasjonelle fungerer derfor som en motvekt til følelsene. Det rasjonelle kan brukes til en mer logisk og metodisk fremgangsmåte. Følelsene kan assosieres både med holdninger, forutinntatthet og egeninteresse. Den andre antagelsen er at menneskers fremgang og måloppnåelse er et direkte resultat av det rasjonelle og analytiske. Jo mer strategiske, rasjonelle og frakoblet følelsene vi er, desto bedre blir vi på å nå målene våre. Dette til tross for at mennesker er emosjonelle og irrasjonelle. Antagelsen kan kontre dette med at det rasjonelle likevel er det

som sørger for at vi når våre mål. Den tredje antagelsen er tryggheten den normative tilnærmingen gir. Planleggere er komfortable med utgangspunkt i normer, regler og verdier. Det normative i planleggingen følger de normative reglene som er satt i planleggingen, for eksempel rettsreglene i PBL(Hanssen et al., 2015) eller etablerte verktøyer og systemer der planleggere kan analysere seg fram til konkrete resultater. Det er ikke mulig for planleggere å komme unna forutinntatthet, eller nulle ut alle ukjente faktorer og dermed kan en konkret og strukturert normativ tilnærming utjevne dette.

Sandercock argumenterer for at tradisjonelle plandokumenter og rapporter er av en karakter fullstendig strippet for følelser, som fjerner og undertrykker det menneskelige aspektet. (Sandercock and Attili, 2010). Plandokumenter utarbeidet av planleggere som både misledende og uærlige ettersom de ikke inkluderer de menneskelige aspektene i planlegging(Sandercock and Attili, 2010).

Deltakende film (participatory video - PV)

Bruk av film i planlegging kan dateres helt tilbake til 1920-tallet og har blitt brukt til å promotere og informere om prosjekter og planarbeid (Sandercock and Attili, 2010). De siste 20 årene har vi sett en økende bruk av film for å visualisere planlegging gjennom nye fremstillingsmetoder som 3D renderinger, spill og deltakende film (MacEntee et al., 2016, Reigstad. and Jacobsen, 2020, Gramstad, 2021). Noe av dette har vært promoterings- og informasjonsfilmer om tidlig fase utviklingskonsepter som ikke nødvendigvis reflekterer det endelige resultatet, og kan skape feilaktige forventninger til hva stedsutviklingsprosjekter kan bli (Skrede, 2013).

Metoden deltakende film er mest kjent på engelsk som *participatory video* (PV).

Milne, forfatteren av *The handbook of participatory video* forsøker å definere metoden som «...Bruken av filmiske praksiser for å engasjere og samprodusere en samtale/forskning med mennesker i henhold til deres interesser og potensial. I akademisk forskning bør det være kritisk refleksivt, forankret i feministiske/frigjørende epistemologier, deltakende deltakelse og, hvis deltakerne ønsker det, brukes som et middel for å fremme sosial endring...» (Milne, 2016 s.2).

Deltakende film favner bredt. Hverken definisjonen, forståelsen av begrepet, eller metoden i sin helhet er beskyttet (Milne, 2016). Milne trekker fram at da *The participatory handbook* ble utgitt fantes det ikke kritisk litteratur for metoden, og etterlyser et behov for å skape en sunn og kritisk diskusjon rundt deltakende film (Milne, 2016). At det ikke finnes noen konkret definisjon av deltakende film åpner for tolkning og forvirring med mye fokus på metodikk, og for lite fokus på ferdigheter og verdier. En mer overordnet definisjon kan beskrive deltakende film som en myndiggjøring, kollektiv og tilrettelagt verkstedform som lar deltakerne bruke filmproduksjon til å skape bevissthet rundt politiske prosesser (Sánchez, 2020).

Historisk, strekker deltakende film seg tilbake til 60-tallets aktivisme og feminisme (Yap, 2022), og har blitt brukt som metodikk siden 90-tallet for engasjement, samarbeid og innsikt (Richardson et al., 2019, Lundman, 2016).

Ofte består deltakerne av personer fra lokalmiljøer (Manuel, 2020, Richardson et al., 2019, Lundman, 2016, Fisher et al., 2021) eller subkulturer (Fisher et al., 2021). Deltakende film kan forstås i som del av *Participatory action research* (Yap, 2022), en samarbeidsmetode mellom forsker og deltakere med hensikt å skape positiv endring (Sara et al., 2007). Denne metoden innebærer elementer som refleksjon, læring, handling og aktiv delaktelse i arbeidet med en problemstilling (Patton, 2002).

Deltakende film ønsker å fremheve og myndiggjøre stemmer til marginaliserte grupper, i tillegg til å skape engasjement blant deltakerne (Cardinal, 2019 {Richardson, 2019 #90, Manuel, 2020}). Metoden har er også viktig for å involvere og engasjere lokalmiljøer, og samle synspunkter fra rurale strøk (Sánchez, 2020, Richardson et al., 2019). Deltakende film presenteres deretter for alle deltakerne, og åpner opp for tilbakemeldinger og diskusjon (Richardson et al., 2019). Det kan lages en oppsummeringsfilm fra flere deltakende grupper og individers filmminnspill (Richardson et al., 2019, Fisher et al., 2021) som kan settes sammen av fasilitatoren (Lynch, 2006, Muñoz, 2016).

Deltakende film er brukt i mange sammenhenger. Metoden har eksistert lenge (Yap, 2022, Lundman, 2016) til tross for at bruk av film kan oppleves som nytt i en medvirkningskontekst (Sánchez, 2020). Det har riktignok vært lite kritisk forskning på deltakende film (Milne, 2016). Metoden har også blitt kritisert fordi det kun er de positive sidene ved deltakende film i akademisk litteratur som beskrives, og ikke de negative sidene (Milne, 2016, Low et al., 2012). Samtidig mener Milne de kritiske refleksjonene kun kommer til uttrykk muntlig.

Det finnes andre metoder som brukes med overlappende betydning, og som kan bidra til enda mer forvirring rundt hva deltakende film er, for eksempel filmer produsert med mobiltelefon (MacEntee et al., 2016), videoessay (Bresland, 2010) eller digital historiefortelling (Lambert, 2020, Jamissen et al., 2017). På lik linje med begrepet medvirkning er dermed deltakende film ikke en eksplisitt definert metode, men består av en rekke fellestrekk som kan medføre ulike tilnærminger og praksiser basert på gjennomføringens tilgjengelige tid, hensikt og kontekst.

Empiriske studier med deltakende film

Det er gjennomført studier hvor deltakende film har blitt brukt til ulikt formål og hensikt. Studiene som skal presenteres her viser hvordan deltakende film, og film forøvrig har blitt brukt i ulike sammenhenger til ulike formål.

Utforsking av deltakende filmproduksjon som verktøy for økt engasjement og inkludering i medvirkningsprosessen

Under et medvirkningsverksted i Storbritannia i forbindelse med stedsutvikling i naboplanlegging (Manuel, 2020) ble deltakende film brukt som medvirkningsmetode.

Casestudien så på deltakende film som en metode for å engasjere deltakerne gjennom å utarbeide filmer. I forsøket ble deltakerne satt i grupper og brukte storyboard som forberedelse til filmingen. Mesteparten av tiden gikk med til filming ute på lokasjonen.

Gjennomføringen av metoden varte i en uke.

Forsøket resulterte i flere funn. Deltakerne som syntes filmproduksjon innledningsvis virket krevende, men satt igjen med det inntrykk av det motsatte ved arrangementets slutt.

Arbeidet med filmproduksjon i grupper så ut til å ha en regulerende effekt for gruppedynamikken mellom deltakerne. Dominante deltakere ble «jekknet ned» gjennom samarbeidet i filmproduksjonsprosessen. Gruppene opplevde økt innsikt i behovene i stedet de produserte filmene sine til. Flere av gruppene måtte i filmproduksjonsprosessen besøke lokasjon flere ganger for å filme nye klipp de følte filmene deres trengte for å inkludere alle aspektene de ville belyse. På den måten sikret filmes deres å beskrive områdets omfang og behov.

Studien argumenterer for at gjennom deltakende film kan planleggere og beslutningstakere få et større forståelses- og kunnskapsgrunnlag for å gjøre beslutninger i medvirkning i planlegging. Deltakende film kan bidra til innovasjon og kreativitet gjennom formatets utforming sammenliknet med tradisjonelle medvirkningsmetode. Metoden kan skaffe nye perspektiver og tilnærminger for deltakere og fasilitører. Deltakende film kan bidra til å gi deltakerne ny kunnskap om film og formidling. Metoden kan gjennom myndiggjøring bidra til at deltakerne blir bedre rustet til å engasjere seg i fremtidig medvirkning.

Filmene hadde ikke direkte påvirkning på planarbeidet, men studien konkluderte med at deltakende film hadde en viss innflytelse på holdningene til nøkkelaktørene som var involvert i verkstedet og planprosessen.

Resultater fra spørreundersøkelser som utgangspunkt for filmproduksjon i en urban kontekst

Rina Lundmans casestudie med såkalte «stedsspesifikke filmer» (Lundman, 2016) tok en helt annen tilnærming til bruk av sivilbefolkningens innspill til filmproduksjon. Studien var basert på bydelen Pansio-Perno i Turku, Finland. Stedsspesifikke filmer er korte filmer som viser forskjellige aspekter av et bestemt sted og dets sosiale, kulturelle og fysiske sammenheng. Her er de fysiske stedene i fokus og det er ikke nødvendigvis en fortellerstemme som leder seeren gjennom filmens narrativ. I studien blir deltakende film nevnt som en svært ressurskrevende form for medvirkningsmetode for arrangører og deltakere. Som alternativ til deltakende film ble filmproduksjon basert på innspill via spørreundersøkelser som skulle sammenstilles til manus og siden filmer. Hensikten med studien var å avdekke hvordan visuell kommunikasjon, narrativ (Sandercock, 2003) og medvirkning kunne brukes for skape mer engasjerende og inkluderende prosess for deltakere i medvirkningsprosesser. Et av målene med studien var å se hvordan deltakelse kunne øke gjennom bruk av mobiltelefon og visuelle metoder. Studien fikk 218 resultater fra en spørreundersøkelse fra området husholdninger. Ytterligere 62 innspill kom via en spørreundersøkelse tilgjengeliggjort via skilt som var satt opp i området med QR koder respondentene kunne scanne og svare på. Disse resultatene ble samlet inn og utarbeidet med profesjonelle filmskaperne til å lage manus til fem kortfilmer publikum kunne stemme fram til to filmer som skulle produseres av filmskaperne. Den fortløpende avstemningen av manusene bidro til å gjøre prosessen så demokratisk som mulig. Bruk av profesjonelle filmskaperne ble gjort for å sørge for at resultatene skulle være av så god kvalitet som mulig. Filmene ble delt over 700 ganger via sosiale medier og er lenket til via studiens referanseliste (Lundman, 2016).

Det reflekteres i studien at denne tilnærmingen om at ved å la filmskaperne forme manuset og selve filmene gir de for mye makt, noe som fra et kommunikativt planperspektiv ikke er spesielt inkluderende eller løser komplekse problemstillinger gjennom diskusjon og dialog (Sager, 2010).

I relasjon til forskjellene mellom deltakerne, det romlige og bruk av deltakende film

I en studie fra Sevilla i Spania ble deltakende film tatt i bruk med utgangspunkt i to urbane byhager (Yap, 2022). Deltakerne var byhagenes gartnere. Studiets gjennomføringer var ikke del av en planprosess. Hensikten med studien var å utforske deltakende film i og deltakernes relasjon til det romlige. Dette ble gjort for å forstå de komplekse forholdene mellom deltakende film, deltakerne, (gartnerene) og byhagene i relasjon til byen som helhet. Studiens analytiske tilnærming var basert på Lefebvres romlige teori om det opplevde, forestilte og levde rommet (Lefebvre, 1991).

Studien bestod av to separate gjennomføringer fra to forskjellige byhager. Den ene gjennomføringen varte i seks uker, mens den andre i åtte. Gjennomføringen bestod av en planleggingsfase hvor hensikten var at forskeren og deltakerne planla temaer og ideer som skulle utforskes gjennom filmene. Dette inkluderte hva de ønsket å fokusere på og hvordan de skulle formidle sine erfaringer og perspektiver. Deltakerne filmet så sine respektive byhager og dokumenterte aktiviteter, interaksjoner og erfaringer. Dette ga deltakerne muligheten til å bidra med sine synspunkter og ideer om hvordan byhagene fungerte samt deres betydning for lokalsamfunnene. Forskeren og deltakerne redigerte opptakene sammen for å skape en narrativ struktur og sikre formidling i budskapet de ønsket å få frem. Dette stadiet tillot deltakerne å reflektere over opptakene og diskutere hvordan de best kunne representere deres erfaringer og perspektiver.

Gjennom studien fant de at filmproduksjonsprosessen ga de ulike gartnergruppene nærere relasjoner mellom deltakerne. Deltakende film bidro til at deltakerne kunne aktivt engasjere seg og utforske byhagene og deres påvirkning av byrommet. De innledningsvis synlige maktrelasjonene mellom deltakerne i forarbeidsfasen ble jevnet ut under selve filmingen, men ble synlig igjen i redigeringsfasen. Gjennomføringene produserte én film hver.

Filmene ble vist for deltakerne og andre interesserte, som hageforeningers ledere og parkforeninger. Visningene ble fulgt av diskusjoner om byhager og fremtiden for slike prosjekter. Dette ga muligheter for å utveksle ideer, lære fra hverandre og utforske ulike visjoner for fellesskapsstyrte rom i byen. Den ene filmen ble offentliggjort, mens den andre ble ikke av sensitivitetshensyn. Den første filmen skapte ytterligere diskusjon og interesse, som studien merket seg at ga nye muligheter gjennomgang og diskusjoner. Deltakende film bidro til å styrke forholdet mellom forskeren, deltakerne og ga en bredere forståelse av samspillet mellom byhagene, gartnerne og byen Sevilla i sin helhet. Av ulemper ble det observert varierende maktforhold under de ulike deler av produksjonsprosessene og at

filmene i seg selv var av en subjektiv fremstilling av gartnerne. Dette ble ansett som begrensende for den generelle fremstillingen av filmenes tematikk.

I deling av folks opplevelser av grønne og blågrønne rom

En studie fra Georgetown i Guyana brukte deltakende film for å samle folks oppfatninger om urbane blå og grønne rom, samt samle innsikt i folks oppfatning av velvære med fokus på tre steder: To grønne områder og en kystlinje (Fisher et al., 2021). Det blir ikke nevnt i studien hvor vidt den var en del av en pågående planprosess. Studien bestod av 17 tilfeldig valgte deltakere utstyrt med nettbrett og videoredigeringsverktøy. Hensikten var å finne sammenhenger og følelser. Etske hensyn ble tatt med vekt på åpenhet i samtykkeerklæringer og eierskap til bruk av personopplysninger.

Først filmet deltakerne 1-minuttsfilmer som så ble diskutert i felleskap. Dette var en viktig del av gjennomføringen for å gi forskerne innsikt i tankene bak de respektive filmene. Filmene ble så satt sammen til én film på seks minutter.

Transkripsjoner av filmene og kodingsanalyse ble gjennomført for å utforske perspektivene fra filmene i dybden, identifisere gjentatte temaer og fange opp følelser. Analyseresultatene ble brukt til å lage en sammensatt film som representerte alle deltakernes synspunkter.

Filmen ble vist for beslutningstakere, inkludert myndigheter og parkforvaltere.

I den påfølgende analysen fant studien at filmene ga ny innsikt i de blå og grønne områdene. Studien bidro positivt til sosial samhörighet, inkludering, stedstilknytning og identitet.

Bekymringer rundt de blå og grønne områdenes sikkerhet kom også frem. Filmene bidro i stor grad til å formidle dette. Belysning av områdene ble derfor foreslått som løsning.

Studien fant at innsikt oppnådd gjennom deltakende film kan bidra positivt til innbyggerne i Georgetown gjennom kartleggingen av behov og hva innbyggerne liker innenfor spesifikke temaer. Arrangementet ble avholdt av representanter fra lokalmiljøet med opplæring fra de utenlandske, vestlige forskere. Det ble derfor reflektert i diskusjonsdelen av studien hvordan utfallet av gjennomføringen og resultatene kunne vært annerledes dersom ikke ville blitt farget av vestlige-perspektiver eller tilstedeværelse «utenfra». Bruk av deltakende film førte til en autentisk, inkluderende og oppriktig prosess med arrangør og deltakere gjennom filmproduksjonens ulike steg og gjennomgangen av filmene. De lokale beslutningstakerne ble invitert til en felles visning. Etter visningen uttrykte de ønske om å iverksette tiltak for sikkerhetsproblematikken filmene hadde avdekket. Det reflekteres i studien over etiske dilemmaer og ulemper ved deltakende film gjennom personvern samt maktdynamikken mellom deltakere og forskere.

Deltakende film som metode for å styrke involvering i landbruksinnovasjon

En studie i Kenya og Tanzania brukte deltakende film som et verktøy for å involvere og engasjere bønder i landbruksinnovasjonsprosesser (Richardson et al., 2019). Det er ikke uttrykt i studien om den var koblet på en planprosess. Hensikten med studiet var å utforske hvordan deltakende film kunne bidra positivt til å identifisere og foreslå løsninger til utfordringene bøndene møtte i landbruket. En annen hensikt var å skape rom for inkludering mellom forskerne og deltakerne gjennom metoden participatory action research (Sara et al., 2007).

Studiens betrakningsgrunnlag var bygget på Allens teori om maktreasjoner i *power-to* og *power over* (Allen, 1998). *Power-to* viser til en persons handlingsrom og påvirkningsgrad. *Power over* viser til i hvor stor makt en person kan ha over en eller flere personer (Allen, 1998). Participatory action research dannet studiens overordnede ramme for studien av deltakende film kombinert med hvordan maktforhold ble påvirket i bruk av deltakende film. Bøndene var involvert gjennom arrangerte verksteder i hele filmproduksjonsprosessen med planlegging, filming og refleksjonen om filmene. Bøndene fikk oppføring i filmproduksjon, samarbeid og formidling. Filmenes innhold bestod av gruppens innspill og forventninger knyttet til ekstern finansiering for lokalmiljøene deres. Studien fant at deltakernes fikk en ny uttrykks- og kommunikasjonsform, da de ikke «trengte å skrive noe som helst» for å lage en film. (Richardson et al., 2019 s.179). Studien reflekterer over at tilgangen til filmutstyr ikke er gitt dersom tilstrekkelig utstyr og opplæring er til stede. Gjennom deltakende film kunne deltakernes muligheter og handlekraft styrkes gjennom styrket gruppesamhold, filmproduksjonsprosessen og bli bedre formidlere. Studien fant også at deltakende film bidro til styrket selvtillit, gi ny kompetanse i form av filmproduksjon, økt gjennomsiktighet innad i gruppa gjennom kommunikasjon og formidling. Dette bidro til tillitsskapende relasjoner mellom deltakerne.

Studiens anbefaling for metoden var å ta den i bruk for å bygge langsiktige relasjoner mellom deltakere, arrangør og forskere og for kompetansebygging. Studien la til at deltakende film kunne begrenses av tilgjengelig kunnskap og utstyr. Det skal nevnes at dette kan sees i sammenheng med at studien ble gjennomført med bønder i Tanzania og Kenya og tilgang til utstyr varierer ulike steder av verden.

Deltakende video som metode for å utforske rasisme og marginalisertes identiteter i lese- og skrivehistorier

En studie i USA brukte metoden deltakende film som forskningsmetode for å se hvordan metoden kunne være et inkluderende verktøy for studentdeltakere til å gjengi sine litteraturgjennomganger med utgangspunkt i deres nasjonale, rase- eller, kulturelle bakgrunn (Cardinal, 2019). Studien var ikke en del av en planprosess. Det teoretiske grunnlaget for studien var en kombinasjon av deltakende film, og makt- og feministisk teori om «situert kunnskap» som kritiserer det koloniale blikket på empirisk forskning (Haraway, 1988), myndiggjøring gjennom makt i film og fremheving av forholdet mellom forsker og den som blir fokusert på (Kindon, 2003), uforutsigbare konsekvenser gjennom bruk av tekst som formidlingsform (Gries, 2015). Hensikten var å undersøke hvordan studenters synspunkter og refleksjoner rundt litteraturen kunne berikes gjennom deltakende film. Deltakende film ble ansett som en metode for å skape et mer inkluderende og etisk perspektiv på litteratur. Studien undersøkte hvordan synspunkter fra marginaliserte, minoriteter, eller tidligere undertrykkede kulturer kunne bidra til mer nyansert, informert og mindre vestlig eller kolonialistisk refleksjon rundt litteraturen. Innledningsvis fikk studentene grunnleggende opplæring filmproduksjon. Deltakerne lagde så videoer der de delte sine lese- og skrivehistorier og erfaringer med rasisme og marginalisering i utdanningssystemet. Forskeren og deltakerne samarbeidet så i analysearbeidet med videoene for å identifisere viktige temaer og innsikt.

Filmene ble presentert med deltakerne og forskeren for å diskutere sine erfaringer og dele sine funn. Forskingen studien førte til ble utarbeidet av forskeren og deltakerne basert på funnene fra studien. Forskeren tok hensyn til etiske utfordringer og vurderinger gjennom hele prosessen, inkludert samtykke, konfidensialitet og rettferdig representasjon av deltakerne og deres erfaringer.

Studien fant at deltakende film kunne bidra til et mer likeverdig forhold mellom forsker og deltaker ettersom det var deltakeren som brukte kamera og produserte filmene. Et annet funn knyttet til personvern var at personvern burde sees som en kontinuerlig prosess og ikke bare i form av et skjema som signeres. Videre fant studien at samarbeid og refleksjon var essensielt for bruk av deltakende film i en gjennomføring og forskningskontekst.

Deltakende films potensial i medvirkningsprosesser

Deltakende film bidrar til bedre medvirkning i planlegging ved å engasjere deltakerne aktivt på forskjellige trinn i Arnsteins medvirkningsstige (Arnstein, 1969), og med bredt omfang fra Fungs medvirkningskule (Fung, 2006). Deltakende film kan tilpasses innenfor en stor del Arnsteins og Fungs perspektiv på medvirkning ved å inkludere ulike grupper mennesker i medvirkningsprosessen, i tillegg til at de formidler informasjon på en kreativ måte.

Både deltakende film og Ung medvirkning (Landsverk and Andersen, 2021) kan involvere deltakere aktivt og skape tillit, læring, dialog og samarbeid gjennom forskningsmetoden participatory action research (PAR) (Sara et al., 2007). Deltakende film kan være følelsesmessig engasjerende (Sandercock and Attili, 2010), noe som kan bidra til mer demokratisk og rettferdig medvirkning i planlegging (Sandercock, 2010; Montero Sánchez, 2020; Manuel, 2020).

Det støttes av argumenter om behovet for kreative metoder i medvirkning (Cilliers and Timmermans, 2014). For det kommunikative idealet (Sager, 2010, 2009), kan deltakende film bidra til dialog, inkludering og verdiskapning.

Deltakernes bruk av deltakende film, i samspill med arrangør av metoden kan samsvare med punkter i medvirkningspyramiden (Landsverk and Andersen, 2021).

Deltakende film gir mulighet for kreativ utfoldelse gjennom hele filmproduksjonsprosessen (Manuel, 2020; Bordwell, 2020). Empiriske studier bekrefter filmens potensial for samarbeid, diskusjon, kunnskapsproduksjon og langsiktige effekter (Yap, 2022; Richardson, 2019; Manuel, 2020; Landsverk, 2021).

Felles for de empiriske studiene er utforskningen av hva deltakende film har bidratt til. Flere av studiene har utforsket potensialet i forhold til stedsutvikling (Manuel, 2020, Yap, 2022, Fisher et al., 2021). Andre studier har sett metoden i forhold til hvilke potensial de kan forløse i et lokalmiljø, (Richardson et al., 2019), eller hvordan litteratur kan samle etiske perspektiver gjennom filmer produsert av marginaliserte grupper (Cardinal, 2019). Et studie har presentert et alternativ til deltakende film i stedsutvikling som kan bruke kvalitative og kvantitative innspill til profesjonelt produserte manus- og filmproduksjoner som kan deles uten særskilte hensyn til bruk av personopplysninger (Lundman, 2016).

Kapittelets litteratur og empiriske studier viser at deltakende film kan bidra til å inkludere marginaliserte grupper, marginaliseres perspektiver, fremme dialog, bidra til kritisk refleksjon, styrke demokratiske prosesser, bygge lokal kapasitet og kunnskap, og bidra til langsiktige endringer.

6 Diskusjon

Introduksjon

Som vist i teorikapittelet, har deltakende film mye potensial i medvirkning i planlegging. I dette kapittelet diskuteres hvordan deltakende film bidro under medvirkningsverkstedet *Urban Campus Lab Øst*. Målet er å forstå hvordan deltakende film påvirket deltakernes opplevelse og bidrag til arrangementet

Hvordan deltakende film bidro under *Urban Lab Campus Øst* diskuteres med utgangspunkt i empirien fra *Urban Lab Campus Øst*, ekspertintervjuene, samt teorikapittelet.

Hva det forutsetter å legge til rette for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser tar utgangspunkt i oppgavens empiriske del, formelle innrammingsdel og teoridel.

Ekspertintervjuene setter oppgavens underproblemstilling i en norsk forsknings-, praktisk- og erfaringsbasert kontekst. Teorien tar utgangspunkt i metoden deltakende films empiriske studier.

Samtlige resultater trianguleres for å besvare studiens hoved- og underproblemstillinger.

Hvordan bidro deltakende film til medvirkning under *Urban Lab campus øst?*

For å forstå hvordan deltakende film bidro under *Urban Lab Campus Øst*, er diskusjonen organisert etter de tre stegene planlegging, gjennomføring samt evaluering og videre bruk av deltakende film i medvirkning i planlegging.

Planleggingen av *Urban Lab Campus Øst*

Hensikten med valget av metoden var å tilby en kreativ og innovativ måte å levere innspill til medvirkning på. *Urban lab Campus Øst* åpnet opp for flere innspillsformater for å sikre økt deltakelse og bredde av innspill som arkitektelskapene kunne bruke i sine mulighetsstudier. Valgfritt innspillsformat kan indikere en usikkerhet rundt hva deltakende film kunne bidra med i medvirkningsprosessen for deltakerne, og mulighetsstudiet. Det kan argumenteres for at dette er rart ettersom flere av deltakerne som hadde vært med på det forrige arrangementet *Urban Lab NMBU* arrangere utelukkende benyttet film. Informantene som hadde vært med på dette arrangementet satt igjen med positive opplevelser med bruk av deltakende film og valgte metoden igjen under *Urban Lab Campus Øst*.

Gjennomføringen

Urban Lab Campus Øst varte i to dager som er kort tid til å produsere innspill og sammenstille disse til en film. Dette mente også den filmfaglige veilederen som syntes tiden var for kort til å bruke deltakende film. De empiriske studiene støtter dette. Studien med kortest varighet varte en uke (Manuel, 2020). Andre verksteder varte i flere uker (Yap, 2022) eller måneder (Richardson et al., 2019).

Empirien fra *Urban Lab Campus Øst* viste at deltakende film var et positivt bidrag for deltakerne ettersom det ga kreativ frihet, var engasjerende, effektivt og ga deltakerne ny kunnskap til å kommunisere og formidle. Deltakerne uttrykte skuffelse over at filmene ikke ble vist i plenum ved arrangementets slutt, som det ble under *Urban Labs* forrige arrangement. Noen av informantene mente at det var mye bedre under det forrige arrangementet da deltakende film utelukkende var eneste innspillsmetode for deltakerne.

Hvordan deltakende film ble brukt etter *Urban Lab Campus Øst*

Dokumentanalysen viser hvordan eller om deltakende film bidro under *Urban Lab Campus Øst*. Empirien viser at deltakende film bidrar til kreativitet, eierskap og romlig utforskning av Campus Øst-området gjennom befaringsfor deltakerne. 4B Arkitekter baserte seg i større grad på innspillene gruppene fra *Urban Lab Campus Øst* leverte enn det Oslo Works gjorde. 4B Arkitekters rapport inneholdt oppsummerende kulepunkter per forslag med hva som var å regne som overførbart, og siterte rapportens konklusjon i sin egen rapport om deres mulighetsstudie. Dette kan indikere at 4B Arkitekter har brukt rapporten som grunnlag for resultatene fra *Urban Lab Campus Øst*, og ikke filmene.

Resultatene fra *Urban Lab Campus Øst* fremstår som tynnere sammenlignet med teorikapittelets empiriske studier. Under *Urban Lab Campus Øst* var deltakende film en av flere mulige metoder, i motsetning til de empiriske studiene, der arrangementene har vært basert på deltakende film.

Det kan stilles spørsmål om deltakende film var metoden som faktisk ble brukt under *Urban Lab Campus Øst*, ettersom den filmfaglige veilederen ikke ga uttrykk for noe spesifikt metodevalg i sin veiledning. Det var ikke underveisvurderinger av fortellinger (Richardson et al., 2019, Yap, 2022) eller plenumsgjennomgang av alle filmene med påfølgende dialog og diskusjon med arrangør og initiativtaker (Yap, 2022, Richardson et al., 2019, Manuel, 2020). Deltakende film førte ikke til noen konkrete bidrag til mulighetsstudiene. Dette kan være vanskelig å identifisere gitt likhetene mellom befaringsfilmens fordringer og gruppenes overordnede løsninger.

Med en romsligere tilnærming til begrepet kan det likevel se ut til at det var deltakende film som ble brukt dersom begrepet tolkes som en paraplybetegnelse og ikke en konkret og beskyttet metode (Milne, 2016, Sánchez, 2020).

I sum kan det sies at deltakende film bidro til effektive og visuelle formidlinger og fremstillinger under *Urban Lab Campus Øst*. Begrensningene i arrangementets varighet, og felles gjennomgang førte ikke til de samme effektene litteraturen kan vise til. Dette gjelder spesielt myndiggjøring. Til tross for disse utfordringene, viste deltakende film seg å ha en viss verdi for deltakerne, og det kan være verdt å se empirien som verdifull for å vurdere videre bruk og utvikling av metoden i fremtidige medvirkning i planlegging. De empiriske studiene i teorikapittelet viser at felles gjennomgang og diskusjon er viktig for forståelse av andres fortellinger og perspektiver (Manuel, 2020, Yap, 2022, et al., 2021, Richardson et al., 2019).

Mangel på tilstrekkelig tid og prioritering av deltakende film under *Urban Lab Campus Øst* kan

ha bidratt til at metodens fulle potensial ble uforløst.

Hva forutsetter det å tilrettelegge for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser?

For å diskutere forutsetningene som ligger til grunn for å ta i bruk deltakende film i medvirkningsprosesser, deles temaet inn i forutsetninger i planleggingsfasen, gjennomføringsfasen og evalueringsfasen.

Forutsetninger i planleggingsfasen

I planleggingsfasen av deltakende film i medvirkningsprosesser er det viktig å vurdere en rekke faktorer som påvirker arrangementets suksess. Disse inkluderer tilgjengelig tid og ressurser, filmfaglig veiledning, personvern, informert samtykke, samt hensikt og formål med medvirkningsprosessen. Ved å ta hensyn til disse faktorene kan man skape en mer inkluderende og effektiv medvirkningsprosess med deltakende film.

En av ekspertene i empirien uttrykker at film er et kraftig visuelt og auditivt formidlingsmedium som kan påvirke følelsene våre på en måte som mange andre medvirkningsmetoder ikke kan. Er dette positivt? Flere av ekspertene uttrykte også forbehold mot at film kan være *for* uttrykksfullt i visse sammenhenger og dermed virke mot sin hensikt i medvirkningsprosesser.

Det kan tolkes ut fra intervjuet med informantene i Urban Lab NMBU at de tvilte på virkningen av deltakende film og hvorvidt film er en metode deltakerne kunne uttrykke seg best med, gitt arrangementets varighet. Som forrige underproblemstilling diskuterte kan arrangementets varighet ha påvirket i hvilken grad deltakende film fikk utfolde seg, sammenlignet med resultatet i de empiriske studiene (Manuel 2020, Yap, 2022). Dette støttes av den filmfaglige veilederen, at det var for knapt med *tid* til å produsere filmer. Gitt at deltakende film ikke er dokumentert i norsk medvirkningskontekst, bør det, som alle andre uprøvde metoder, regnes med ekstra tid for alle som ønsker å teste deltakende film i en medvirkningsprosess. Dette støttes av ekspertintervjuene.

Valg av deltakende film forutsetter tydelig definering av *hensikt, målsetting, kontekst og målgruppe* ifølge ekspertene. På denne måten kan metoden tilpasses ulike deltakere, lokale forhold, kulturer eller lokalmiljøer. Urban lab NMBU inkluderte deltakende film som metode under *Urban Lab Campus Øst*, ettersom dette var en kapasitet som var tilgjengelig gjennom bistanden fra veilederen fra NMBUs Læringscenter. Det kan antyde et *behov for filmfaglig veiledning*, noe som også ekspertene uttrykker som forutsetning for å ta i bruk deltakende

film. Selv om deltakende film kan virke forlokkende med tanke på hvordan det kan bidra i medvirkningsprosesser, er det ikke dermed sagt at dette er en metode som garanterer resultater. Skal en filmfaglig veileder bidra til å sikre at medvirkningen blir gjennomført etter hensikt og målsetning? Et funn fra deltakerne under *Urban Lab Campus Øst* var behovet for veiledning og planleggingsfasen av en medvirkningsprosess som bruker deltakende film som metode.

Ekspertene uttrykte at en arrangør som ønsker å bruke metoden må være klar over reglene knyttet til *behandling av personopplysninger*, noe som kan avklares gjennom et samtykkeskjema for å sørge for gjennomsiktighet mellom deltaker og fasilitator (Fisher et al., 2021).

En hensikt med valg av deltakende film kan være å oppnå tykk medvirkning gjennom tykke relasjoner, forståelser og beskrivelser (Landsverk and Andersen, 2021), noe flere av de empiriske studiene poengterer gjennom sine funn (Yap, 2022; Richardson et al., 2019; Manuel, 2020).

Masteroppgavens empiriske studier viser forskjellige tilnærminger og hensikter ved bruk av deltakende film. Med et slikt omfang av tilsynelatende positive bidrag kan det virke forlokkende å velge deltakende film. Hvorfor har hverken deltakende film eller film i seg selv i større grad blitt brukt eller integrert i medvirkningsprosesser? Som teorikapittelets del om film har vist, kan film være en omfattende prosess å sette seg inn i og anvende i praksis. Filmproduksjonsprosessen kan virke avskrekkende, og det er også tviles på om effektene som litteraturen og de empiriske studiene viser til vil være overbar. Et annet spørsmål om de empiriske studiene er hvorfor deltakende film ikke regnes til som en legitim medvirkningsmetode. Svaret kan ligge i at mange av de empiriske studiene denne masteroppgaven viser til, bare er noen få år gamle. Samtidig er det kun ett av de nevnte empiriske studiene som tar i bruk metoden som del av en planprosess (Manuel, 2020). Studien fra Finland er utarbeidet i en medvirkningskontekst i forbindelse med stedsutvikling, men brukte innspill på en annen måte som et alternativ til deltakende film. De øvrige studiene har likhetstrekk med hvordan begrepet medvirkning kan forstås.

Et annet svar på hvorfor deltakende film ikke har blitt brukt mer i medvirkningsprosesser kan ligge i tilgjengeligheten og demokratiseringen av filmproduksjon, gjennom allmenn tilgang til smartmobiler og internett (Montero Sánchez, 2020; MacEntee et al., 2016). Teknologien utvikler seg raskt, og muligheten vi nå har til å filme og ta opp lyd i god kvalitet, og redigere med mobiler og nettbrett har ikke vært mulig før de siste årene.

Deltakende film forutsetter *tilstrekkelig kunnskap* om metoden. Litteraturen har vært

tilgjengelig i mange år. For en dyptgående innføring i metoden, finnes bøkene *Participatory Video: Images that Transform and Empower* (White, 2003) og *The Handbook of Participatory Video* (Milne et al., 2012). Fritt tilgjengelige veiledere som *Insights into Participatory Video* (Lynch, 2006) og *Participatory Video and the Most Significant Change* (Muñiz, 2016) gir en praktisk, overordnet innføring i å planlegge, gjennomføre og evaluere arrangement eller prosesser med deltakende film.

Forutsetningene i gjennomføringsfasen

Siden deltakende film ikke er en beskyttet metode åpnes det opp for å tilpasse metoden til medvirkningsprosessens hensikt, mål og tilgjengelig tid. Dette reflekterer også de empiriske studiene som tok i bruk en rekke teoretiske grunnlag for gjennomføring og evaluering av deltakende film. Felles for flere av studiene var opplæring og diskusjon rundt film og temaet gruppene skulle gi innspill til. Deltakende film åpner for flere plenumsgjennomganger av fortellinger (Richardson et al., 2019, Yap, 2022) og revidering av filmer (Richardson et al., 2019, Manuel, 2020). Teorikapittelet har vist mange steg og elementer som må hensyntas i filmproduksjon. Dette kan være overveldende for en arrangør i en medvirkningsprosess, da en medvirkningsprosess i seg selv er svært ressurskrevende å gjennomføre (Hanssen, 2018). En filmfaglig veileder kan, som studien av Urban Lab NMBU viste, løfte børen vekk fra arrangøren i under gjennomføringsfasen. Behovet for tilstrekkelig opplæring og veiledning støttes av empirien fra *Urban Lab Campus Øst* og flere av de empiriske studiene (Manuel, 2020; Yap, 2022; Fisher et al., 2021; Richardson et al., 2019).

Friheten til å skreddersy deltakende film til hensikt og målsetninger kan sees på som en styrke og svakhet. Styrken er fleksibiliteten til spesifikke hensyn til et arrangement som må tas, enten det er behandling av personopplysninger, deltakernes forutsetninger, og i hvor stor grad metoden skal brukes. Svakheten kan være hvordan metoden kan fremstå som diffus og lite overførbar for alle som kan være interessert i å teste den ut (Milne, 2016). Oppnåelse av tykk medvirkning gjennom tykke relasjoner, forståelser og beskrivelser (Landsverk and Andersen, 2021) er resultater som deltakende film kan oppnå. Flere av de empiriske studiene har brukt participatory action research (Sara et al., 2007), som kan bidra til tykk medvirkning gjennom et forskningsbasert rammeverk for å planlegging, gjennomføring og evaluering av deltakende film i medvirkning i planlegging? Kan deltakende film garantere det? Deltakende film blir i et av studiene anbefalt som metode for prosesser, med lang varighet gjerne over flere år for å skape relasjoner og tillitt mellom deltakere, samt deltakere for

forksere (Richardson et al., 2019). Studien i Sevilla varte i seks og åtte uker (Yap, 2022). Studien i Storbritania var den korteste med varighet på en uke (Manuel, 2020).

Deltakende film kan styrke deltakeres budskap gjennom *produksjonsprosessen* i en film (Manuel, 2020). Dette støttes av den filmfaglige veilederen fra *Urban Lab Campus Øst*. Veilederen mente filmproduksjonsprosessen tvinger en person eller en gruppe til å strukturere et narrativ som har en begynnelse, midtdel og slutt. En slik strukturering kan bidra til å skape ryddighet og forutsigbarhet i resultater og dokumentert involvering i medvirkningsprosesser.

Det er ikke utenkelig at deltakende film i medvirkningsprosesser kan føre til tverrfaglige interessekonflikter. Filmfaglig veiledere kan prioritere et for stort fokus på at tilstrekkelig kvalitet i filmproduksjonen. Det kan føre til for mye tid til filmproduksjonsprosessen og mindre tid til å jobbe med innspillene. Fra arrangøren av en medvirkningsprosess kan filmproduksjonsmetoden fremstå som mindre viktig. Arrangør kan ha et ønske om forutsigbarhet i innspillene. Som et alternativ kan etablerte medvirkningsmetoder (DOGA, 2023) brukes til å sammenstille en film laget av profesjonelle filmskapere, slik som studien i Finland gjorde (Lundman, 2016). Det er ikke et fasitsvar i valg av fremgangsmåte og prioriteringer i medvirkningsprosesser med deltakende film. Det kan antas at filmfaglig personell vil påvirke og sikre hvordan filmproduksjonen og budskapet til de endelige filmenes ivaretas. Arrangør kan også prioritere å sikre tilstrekkelige resultat fremfor kvaliteten filmproduksjon.

Forutsetningene i evalueringsfasen

Tidligere nevnte forutsetninger som *definerte hensikter, mål, tilgjengelig tid og ressurser*. Dette reflekteres også i de empiriske studiene som benytter en rekke teoretiske grunnlag for gjennomføring og evaluering av deltakende film (Fisher et al., 2021, Yap, 2022). Felles for flere av studiene er opplæring og diskusjon om film og temaet gruppene skulle produsere innspill til. Deltakende film åpner for flere plenumsgjennomganger av fortellinger (Richardson et al., 2019; Yap, 2022) og revidering av filmer (Richardson et al., 2019; Manuel, 2020).

Det kan vurderes å involvere deltakere i evalueringen og videre bruk og forskningsarbeid for styrke prosessens autensitet, skape tillitt og legitimitet (Cardinal, 2019).

Til videre bruk kan en films konsise, korte og effektive natur trekkes frem fra ekspertintervjuene som en motvekt til å motvirke «detaljenes tyranni», som ofte planleggere kan henge seg opp i. Et supplerende funn fra ekspertene var at deltakende film kunne bidra til å forenkle og tydeliggjøre medvirkningsresultater for politikere. Denne videreformidlingen forutsetter ifølge ekspertene at hensynet til personvern har betydning for hvordan filmene skal produseres. Det norske lovverket for personvern og bruk av personopplysninger til offentlig bruk (Regjeringen, 2016) har blitt strengere gjennom den europeiske fordringen GDPR (Lovdata, 2018a). De empiriske studiene viser at dette kan løses ved at arrangør bruker innspill fra deltakere til å sette sammen en endelig film. På denne måten blir kvaliteten lik for alle gruppene (Lundman, 2016). Alternativt kan visningene av filmene begrenses til bare under arrangementet av sensitivitetshensyn (Yap, 2022). Fra ekspertene fremkommer det at mye medvirkning i dag er anonymisert. Bruk av personopplysninger og informert samtykke er dermed en viktig forutsetning for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser, noe som et av de empiriske studiene anbefaler som en fortløpende metode, og ikke et dokument som signeres for evigheten (Cardinal, 2019).

Filmene fra en medvirkningsprosess er digitale formidlinger. Men det er ikke dermed sagt at film er godt egnet for videre behandling etter at medvirkningsarrangementer eller aktiviteter er gjennomført. Mange plattformer baserer seg ikke på film som innsikt eller innspill som kan brukes i digitale plattformer. Innspill via spørreundersøkelser (Horgan and Dimitrijević, 2019), kart (Griffin and Jiao, 2019), spill (Reigstad. and Jacobsen, 2020), 3D-modeller (Jutraz and Zupancic, 2015) finnes og blir forsket på (Gramstad, 2021). Alle disse øvrige metodene kan sees som mindre ressurskrevende, og bidra til å senke terskelen for deltakelsesgrad og engasjement. Deltakende film befinner seg helt i andre enden.

Tabellen under viser en sammenstilling av deltakende films forutsetninger for å tas i bruk medvirkningsprosesser fra en arrangørs perspektiv etter trinnene planlegging, gjennomføring, felles visning, evaluering og videre bruk.

Trinn	Hva det forutsetter å ta i bruk deltakende film i medvirkningsprosesser	Beskrivelse
Planlegging	Definere hensikt	Økt kunnskap, engasjere og myndiggjøring av deltakerne, styrke relasjoner mellom arrangør og deltaker. Kreativitet, følelser, historiefortelling, og toveis medvirkning.
	Definere mål og kontekst	Utnytte fordeler ved deltakende film, tilpasse metoden etter medvirkningsprosessens hensikt og målsettinger. Bruk i utforskende og innovative prosesser der film kan tilføre verdi.
	Tilstrekkelig med tid og ressurser	Tilpasse metoden etter tid, ressurser, kjennskap til deltakernes bakgrunn og forutsetninger.
	Tilgang til filmfaglig veiledning	Spisskompetanse til bistand i planleggingsfasen.
	Definere målgruppe	Tilpasse deltakende film etter målgruppens forutsetninger.
	Etikk og personvern	Informert samtykke og skriftlig godkjenning for eventuell behandling av personopplysninger.
Gjennomføring	Etikk og personvern	Fortløpende bevissthet rundt maktforhold og vurdere deltakernes fortløpende personvern.
	Deltakernes trinn	Gruppevis eller felles deling av historier, dialog, refleksjon diskusjon med deltakere og arrangør.
	Filmfaglig kompetanse	Filmfaglig bistand for deltakere.
	Filmproduksjonstrinn	Konseptualisering, preproduksjon, kreativitet, befarig, felles deling og diskusjon av historier produksjon, postproduksjon.
Felles visning	Tilstrekkelig med tid, dialog, diskusjon og kritisk refleksjon	Felles filmvisning med evaluering, diskusjon i felleskap.
Evaluering og videre bruk	Evalueringsmetodikk for film, hensikt, målsetting, etikk og personvern	Vurdering og tolkning og innspill med ekspertkompetanse. Vurdere sammenstilling av samtlige filmer til en film. Vurdere videre deling av produserte filmer med hensyn til personvern og sensitive opplysninger.

TABELL 6 TRINNVIS FREMSTILLING AV FORUTSETNINGER FOR BRUK AV DELTAKENDE FILM I MEDVIRKNING I PLANLEGGING.

Sammendrag

Diskusjonen viser at det er flere forutsetninger som må hensyntas i bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser. Opplegget med bruk av deltakende film må først og fremst tilpasses prosessens *hensikt, mål og tilgjengelig tid*. Deltakerne bør få *opplæring og veiledning* og mulighet for diskusjon om film og temaet de skal produsere innspill til.

Personvern må ivaretas ved å følge nasjonale og internasjonale personvernlover og sørge for informert samtykke fra deltakerne. For å unngå interessekonflikter og sikre en vellykket prosess, bør det legges vekt på tverrfaglig samarbeid i tillegg til å finne en balanse mellom filmfaglig veiledning og arrangørens ønske om forutsigbare resultater.

Deltakende film kan være spesielt egnet for *lengre prosesser* der det er tid til å bygge relasjoner og tillit mellom deltaker, arrangør eller forsker.

Deltakende film kan bidra til å påvirke maktbalansen mellom deltakere gjennom filmproduksjonsprosessen og skape ryddige, forutsigbare innsikter til videre bruk. Dette er spesielt viktig for å dokumentere involvering i medvirkningsprosesser og for å forenkle og tydeliggjøre medvirkningsresultater for beslutningstakere.

Ved å ta hensyn til disse forutsetningene, kan deltakende film bli en verdifull, kreativ, nyskapende og inkluderende metode i medvirkningsprosesser

Avsluttende refleksjon

Innledningsvis skulle denne masteroppgaven se på hvordan metoden digital historiefortelling (Lambert, 2020) kunne bidra til bedre medvirkning i planlegging. Dette var en praksis NMBUs Læringscenter tidligere hadde anvendt i sine undervisningsopplegg. Grete Jamissens bok om digital historiefortelling i en norsk læringskontekst dannet et grunnlag videre innramming oppgaven (Jamissen and Hauge, 2012). Denne koblingen ble brukt som antakelse for hvilken type filmproduksjonsmetodikk den filmfaglige veilederen anvendte under *Urban Lab Campus Øst*.

Gjennom litteratursøk til denne masteroppgaven var det lite som kunne vise til om eller hvordan digital historiefortelling var brukt i medvirkningsprosesser i Norge eller internasjonalt. Begrepet *participatory video*, altså deltakende film ga langt flere resultater. Gjennom litteratursøket har det vist seg at deltakende film og digital historiefortelling, er metoder som kan misoppfattes som det samme (Milne, 2016). Begrepet har ingen klar definisjon på norsk. Jeg har valgt å bruke begrepet *deltakende film* med forbehold om at denne tolkningen er åpen for diskusjon. *Deltakende video, medvirkende video, medvirkningsfilm, medvirkende filmer, deltakende medier*, er eksempler på alternativer som kan vurderes for videre tolkning og forståelsen av begrepet på norsk.

7 Konklusjon

Denne studien har vist at det er flere måter metoden deltakende film kan bidra til bedre i medvirkning i planlegging i dag. Mange faktorer bidrar til å gjøre det til en relevant metode alle som driver medvirkning kan vurdere. Funnene om *hva deltakende film bidro til under Urban Lab Campus Øst* viste at deltakende film ga positive effekter for deltakerne gjennom eierskap, kreativitet, og effektiv formidling i juryeringen under *Urban lab Campus Øst*. Deltakerne uttrykte også behov for filmfaglig veiledning i sin filmproduksjonsprosess. Metoden kom ikke til sitt fulle uttrykk uten felles gjennomgang av filmene ved arrangementets slutt. Dermed bidro det ikke til være en toveis medvirkning. Viktigheten av toveis medvirkning bekreftes gjennom studiens litteratur (Manuel, 2020, Fisher et al., 2021, Yap, 2022, Cardinal, 2019). Studien viste seg at deltakende film egner seg godt for lengre prosesser en med minimum varighet på en uke. Deltakende film kan bidra i til tykk medvirkning gjennom tykke relasjoner, forståelser og beskrivelser (Landsverk and Andersen, 2021). Deltakende film kan myndiggjøre deltakere gjennom filmproduksjonsprosessen, gjennom filmene i seg selv, samt effektivt formidle på en bredere måte enn hva tekstbaserte metoder kan. Deltakende film kan derfor være mer inkluderende, løfte frem de «stille stemmene» og bidra til styrket demokratisering i medvirkningsprosesser.

Studien viser at det er flere forutsetninger som ligger til grunn for å ta i bruk deltakende film i medvirkning i planlegging. Forutsetningene omfatter fasene for planlegging, gjennomføring og evaluering i medvirkningarrangement. Metoden forutsetter definert og gjennomtenkt hensikt, målgruppe, mål og kontekst. Deltakende film forutsetter tilstrekkelig tid, ressurser og filmfaglig bistand. Hensynet til bruk av personopplysninger skal vektlegges. Deltakende film forutsetter at det tilrettelegges for en filmproduksjonsfase som tillater preproduksjon, produksjon, og postproduksjon. Underveis i filmproduksjonsprosessen må bør det gjennomføres felles diskusjon av gruppenes temaer slik det ble gjennomført i noen av de empiriske studiene for å skape diskusjon og refleksjon (Yap, 2022, Manuel, 2020). Det bør legges til rette for felles visning ved arrangementets slutt som åpner for dialog, diskusjon og refleksjon, myndiggjøring og toveis medvirkning.

Per i dag finnes det dokumentasjon tilknyttet bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser. Flere av de andre studiene om deltakende film, er bare noen år gamle. Det kan indikere at metoden har begynt å få mer oppmerksomhet de siste årene. Hvordan ser veien videre ut for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser ut? Hva er

neste steg? Forutsetningene fungerer som en rettesnor for all videre bruk av deltakende film i medvirkning i planlegging. Et balansert alternativ kan være en pilotstudie eller pilotprosjektering i en medvirkningsprosess for økt nysgjerrighet, engasjement og legitimitet av metoden.

8 Figur- og tabelliste

Figurliste

<i>Figur 1</i> kommuneplankart for Campus Øst.....	28
<i>Figur 2</i> Gjeldende reguleringsplankart for Campus Øst.....	29
<i>Figur 3</i> Ekspertenes forutsetninger for tilrettelegging for bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser.....	39
<i>Figur 4</i> Regjeringens skjematiske fremstilling av planprosessen for kommune- og reguleringsplaner(Regjeringen).....	48
<i>Figur 5</i> Medvirkningspyramiden fra boken "Ung medvirkning"(Landsverk and Andersen, 2021).....	50
<i>Figur 6</i> Arnsteins medvirkningsstige(Arnstein, 1969).....	56
<i>Figur 7</i> Fungs medvirkningskub(Fung, 2006).....	57
<i>Figur 8</i> Münsters eksempler på kommunikasjonsformer i medvirkning (Münster et al., 2017).....	60

Tabelliste

<i>Tabell 1</i> forskningsdesign.....	12
<i>Tabell 2</i> Masteroppgavens søkeord.....	13
<i>Tabell 3</i> Informantgruppe 2 arrangør og initiativtaker.....	20
<i>Tabell 4</i> Informantgruppe 3.....	22
<i>Tabell 5</i> Filmproduksjon etter beskrivelsene fra boken <i>Film Art An Introduction</i> (Bordwell et al., 2020).....	64
<i>Tabell 6</i> Trinnsvis fremstilling av forutsetninger for bruk av deltakende film i medvirkning i planlegging.....	85

9 Referanseliste

- 4B ARKITEKTER 2022. Campus Øst NMBU. *Mulighetsstudie for en av verdens mest attraktive og bærekraftige campus og universiteter*. NMBU.no.
- ALLEN, A. 1998. Rethinking Power. *Hypatia*, 13, 21-40.
- ANDERSEN, B. & SKREDE, J. 2021. Medvirkningsideologiens inntog i byplanleggingen - en invitasjon til grubling. *Kart og plan*, 114, 07-21.
- ARNSTEIN, S. R. 1969. A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85, 24-34.
- BAUM, H. 2015. Planning with half a mind: Why planners resist emotion. *Planning Theory & Practice*, 16, 498-516.
- BORDWELL, D., THOMPSON, K. & SMITH, J. 2020. *Film art : an introduction*, New York, NY, McGraw-Hill Education.
- BRESLAND, J. 2010. On the origin of the video essay. *Blackbird: An online journal of literature and the arts*, 9, 1.
- BRUNER, J. 2004. Life as Narrative. *Social Research: An International Quarterly*, 71, 691-710.
- BYGDÅS, A. L. & LANDVERK HAGEN, A. 2022. Ung medvirkning i norske kommuner En kunnskapsoppsummering. OsloMet.
- CARDINAL, A. 2019. Participatory video: An apparatus for Ethically Researching Literacy, Power and Embodiment. *Computers and Composition* 53, 34-46.
- CILLIERS, E. & TIMMERMANS, W. 2014. The Importance of Creative Participatory Planning in the Public Place-Making Process. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 41, 413-429.
- DOGA 2021. Før vi bygger #1 – Hva mener vi egentlig med «tidlig fase»? : Design og arkitektur Norge.
- DOGA, D. O. A. N. 2022. Konferanse: Medvirkning som virker! : DOGA.
- FALLETH, E., NYSETH, T., KRISTIANSEN, R. & AARSÆTHER, N. 2012. Utfordringer for norsk planlegging.
- FISHER, J. C., MISTRY, J., PIERRE, M. A., YANG, H. C., HARRIS, A., HUNTE, N., FERNANDES, D., BICKNELL, J. E. & DAVIES, Z. G. 2021. Using participatory video to share people's experiences of neotropical urban green and blue spaces with decision-makers. *Geographical Journal*, 187, 346-360.
- FUNG, A. 2006. Varieties of Participation in Complex Governance. *Public administration review*, 66, 66-75.
- GRAMSTAD, I. H. 2021. Portaler som verktøy for innbyggermedvirkning : en studie av E16portalen. *Portals as tools in public participation : a study of the E16 portal*. Norwegian University of Life Sciences, Ås.
- GREPPERUD, E. 2023. Epost.
- GRIES, L. E. 2015. *Still Life with Rhetoric*
- A New Materialist Approach for Visual Rhetorics*, University Press of Colorado.
- GRIFFIN, G. P. & JIAO, J. 2019. The Geography and Equity of Crowdsourced Public Participation for Active Transportation Planning. *Transportation Research Record*, 2673, 460-468.
- GUNDER, M., WATSSON 2017. *The Routledge Handbook of Planning Theory*, Routledge.
- HALL, P. 2014. *Cities of Tomorrow*, Willey Blackwell.
- HANSSEN, G. S. 2018. Hvordan ivaretas hensynet til barn og unge i planlegging etter plan- og bygningsloven (2008)? : By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet.
- HANSSEN, G. S., HOFSTAD, H. & SAGLIE, I.-L. 2015. Kompakt byutvikling. *Muligheter og utfordringer*.
- HARAWAY, D. 1988. Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14, 575-599.
- HORGAN, D. & DIMITRIJEVIĆ, B. 2019. Frameworks for citizens participation in planning: From conversational to smart tools. *Sustainable Cities and Society*, 48, 101550.
- JACOBS, J. 1961. *The Death and Life of Great American Cities*, New York: Random House.

- JAMISSEN, G., HARDY, P., NORDKVELLE, Y. & PLEASANTS, H. 2017. Digital Storytelling in Higher Education : International Perspectives. 1st 2017. ed. Cham: Springer International Publishing : Imprint: Palgrave Macmillan.
- JAMISSEN, G. & HAUGE, K. H. 2012. *Digitalt fortalte historier*.
- JOHNSON, B. & HALEGOUA, G. 2014. Potential and Challenges for Social Media in the Neighborhood Context. *Journal of Urban Technology*, 21.
- JUTRAZ, A. & ZUPANCIC, T. 2015. Virtual Worlds as Support Tools for Public Engagement in Urban Design.
- KINDON, S. 2003. Participatory Video in Geographic Research: A Feminist Practice of Looking? *Area*, 35, 142-153.
- KNOX, P. L. 2017. In The Post-Urban World.
- KNUDTZON, L. C. 2018. *Kan vi snakke om medvirkning? : sivilsamfunnets innflytelse og bidrag i reguleringsprosesser = Can we speak of public participation? : civil society's influence and contributions in detailed planning*. 2018:81, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Fakultet for Landskap og Samfunn, Institutt for by- og regionplanlegging.
- LAMBERT, J. 2020. *Digital storytelling*
- LANDSVERK, H. A. & ANDERSEN, B. 2021. *Ung medvirkning - kreativitet og konflikt i planlegging*, Cappelen Damm Akademisk.
- LEFEBVRE, H. 1991. *The production of space / Henri Lefebvre ; translated by Donald Nicholson-Smith*, Oxford, OX, UK ; Cambridge, Mass., USA, Blackwell.
- LOVDATA 2008. Plan- og bygningsloven. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>.
- LOVDATA 2018a. Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven). In: BEREDSKAPSDEPARTEMENTET, J.-O. (ed.). lovdata.no.
- LOVDATA 2018b. Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven). In: LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET, K.-O. (ed.). Lovdata.no.
- LOW, B., BRUSHWOOD ROSE, C., SALVIO, P. & PALACIOS, L. 2012. (Re)framing the Scholarship on Participatory Video: From Celebration to Critical Engagement. *The Handbook of Participatory Video*, 49-64.
- LUNDMAN, R. 2016. Bringing planning to the streets: using site-specific video as method for participatory urban planning. *Planning theory & Practice*, 601-617.
- LYNCH, N. L., CHRIS 2006. *Insights into Participatory Video*, insightshare.org, Insightshare.
- MACENTEE, K., BURKHOLDER, C. & SCHWAB-CARTAS, J. 2016. *What's a Cellfilm?: Integrating Mobile Phone Technology into Participatory Visual Research and Activism*, Rotterdam, Rotterdam: Birkhäuser Boston.
- MANUEL, J. V., GEOFF 2020. Enhancing citizen engagement through participatory filmmaking. 48, 1558-1873.
- MILNE, E.-J. 2016. Critiquing participatory video: Experiences from around the world. *Area*, 48.
- MILNE, E. J., MITCHELL, C. & DE LANGE, N. 2012. *Handbook of Participatory Video*, AltaMira Press.
- MUÑIZ, S. A., SARA 2016. *Participatory Video and the Most Significant Change*, insightshare.org, NSIGHTSHARE TOOLKIT
- IN PARTNERSHIP WITH
- UNICEF.
- MÜNSTER, S., GEORGI, C., HEIJNE, K., KLAMERT, K., RAINER NOENNIG, J., PUMP, M., STELZLE, B. & VAN DER MEER, H. 2017. How to involve inhabitants in urban design planning by using digital tools? An overview on a state of the art, key challenges and promising approaches. *Procedia Computer Science*, 112, 2391-2405.
- NILSEN, V. 2012. *Analyse i kvalitative studier*, Universitetsforlaget.
- NMBU 2019. NMBU Campusplan
- 2019-2023-2040. nmbu.no.

- NMBU. 2022. *Utvikling av Campus Øst* [Online]. nmbu.no: Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet. Available: <https://www.nmbu.no/forside/campus-ost> [Accessed 2022].
- OSLO WORKS 2022. Campus Øst. nmbu.no.
- PATTON, M. Q. 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*, SAGE Publications, Inc.
- REGJERINGEN Planprosessen og saksbehandlingen. In: DISTRIKTSDEPARTEMENTET, K.-O. (ed.). regjeringen.no.
- REGJERINGEN 2008. Ot. prp. nr. 32 (2007-2008). In: MILJØDEPARTEMENTET, K.-O. (ed.) *Om lov om planlegging og byggesaksbehandling*. Regjeringen.no.
- REGJERINGEN 2016. Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd. In: BEREDSKAPSDEPARTEMENTET, J.-O. (ed.). lovdata.no.
- REGJERINGEN 2020. Prop. 158 L (2020–2021) Endringer i personopplysningsloven og offentleglova (ytrings- og informasjonsfrihet mv.). In: BEREDSKAPSDEPARTEMENTET, J.-O. (ed.). regjeringen.no.
- REGJERINGEN 2014. Medvirkning i planlegging. In: MODERNISERINGSDEPARTEMENTET, K.-O. (ed.). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Medvirkning-i-planlegging/id764244/>.
- REIGSTAD, M. & JACOBSEN, A. B. 2020. *Computer Games as a Tool in Public Participation Processes in Spatial Planning*. Masters, Norwegian University of Life Sciences.
- RICHARDSON, P., RESTREPO RODRÍGUEZ, M., FERNÁNDEZ, R. & KAUFMANN, B. 2019. Participatory video proposals: A tool for empowering farmer groups in rural innovation processes? *Journal of Rural Studies*, 69.
- SAGER, T. 2010. The Ashgate Research companion to planning theory.
- SÁNCHEZ, D. M. 2020. Rethinking participatory video in the times of YouTube. *Media, Culture & Society*, 43, 101-116.
- SANDERCOCK, L. 2003. Out of the Closet: The Importance of Stories and Storytelling in Planning Practice. *Planning Theory & Practice*, 4, 11-28.
- SANDERCOCK, L. & ATTILI, G. 2010. Digital Ethnography as Planning Praxis: An Experiment with Film as Social Research, Community Engagement and Policy Dialogue. *Planning Theory & Practice*, 11, 23-45.
- SARA, K., RACHEL, P. & MIKE, K. 2007. *Participatory Action Research Approaches and Methods : Connecting People, Participation and Place*, London, Routledge.
- SKREDE, J. 2013. The issue of sustainable urban development in a neoliberal age. Discursive entanglements and disputes. *FormAkademisk*, 6.
- STIM, R. 2019. *What Is Fair Use?* [Online]. Available: <https://fairuse.stanford.edu/overview/fair-use/what-is-fair-use/> [Accessed].
- TOOTS, M. 2019. Why E-participation systems fail: The case of Estonia's Osale. ee. *Government Information Quarterly*, 36, 546-559.
- URBAN LAB NMBU 2022a. Befaring Campus Øst Langversjon. <https://www.nmbu.no/aktuelt/node/45270>: Læringscenteret ved NMBU.
- URBAN LAB NMBU. 2022b. *Urban Lab NMBU Hovedside* [Online]. Available: <https://www.urbanlabnmbu.no/> [Accessed].
- WHITE, S. A. 2003. *Participatory Video: Images that Transform and Empower*, SAGE Publications.
- WILSON, A., TEWDWR-JONES, M. & COMBER, R. 2017. Urban planning, public participation and digital technology: App development as a method of generating citizen involvement in local planning processes. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 46, 286-302.
- WINSVOLD, A. & SOLBERG, A. 2010. *Modeller for barns medvirkning – en eksempelsamling*, <https://www.fritidforalle.no/barns-medvirkning-i-praksis.5796897-356504.html>, Fritidforalle.no.
- YAP, C. 2022. Making the city through participatory video: implications for urban geography. *Urban Geography*, 43, 1394-1414.

ÅS KOMMUNE 2022. Kommuneplanen 2022-2034 Kommuneplanens Samfunnsdel. *In:* KOMMUNE, Å.
(ed.). Ås kommunes nettside.

Intervjuguide: Deltakende film i medvirkningsprosesser

Steg en: Innledningsvis forklares rammene for intervjuet. Steg to: informere intervjuobjektene om at de kan være anonyme, og avslutte intervjuet når de vil uten spesiell grunn. Steg tre: nevne at Informantene har rett til å trekke sin mening eller datainnhenting til en hver tid. Steg fire: informere om hvem de kan kontakte derom de ønsker å trekke sine uttalelser.

Oppvarmingsspørsmål

Til deltakerne, initiativtakerne og arrangør: Hvordan ble du/dere involvert i *Urban Lab Campus Øst*?

Til ekspertene: Hvordan forstår du begrepet medvirkning?

Hovedspørsmål kategori I **Deltakerne på Urba Lab Campus Øst**

- Hvordan endte du eller gruppen din opp med å bruke film som innspillsformat til *Urban Lab Campus Øst*?
- Hva er deres inntrykk av hvordan gruppene opplevde:
 - a) At dere ble fortalt at filmskaping var den eneste mulige leveringsmetoden?
 - b) Prosessen med å lage filmen
 - c) Inntrykket dere satt igjen med etter at de var ferdige
- Hadde dere brukt akkurat denne metoden i noen annen situasjon, klasse, verksted osv?
- Hadde dere i noen av gruppene hørt om å bruke film i andre idéverksteder?
- Opplevde dere at inntrykket deres endret seg underveis om Campus Øst gjennom produksjonsprosessen??
- Var det mye sterke meninger i gruppa, og hvordan endret eventuelt det seg?

Hovedspørsmål kategori 2 **Arrangører og initiativtakere**

- Når ble *Urban Lab Campus Øst* påbegynt planlagt?
- Hvorfor valgte dere digital befaringsfilm?
- Til Urban Lab: Visste dere om å bruke filmskaping fordi det var en tilgjengelig ressurs for disposisjon via NMBUs Læringscenter?
- Til Urban Lab Hvordan opplevde du arbeidet og samarbeidet med Erlend fra Læringscenteret? – Ikke et ladet eller ledende spørsmål.
- Hvordan opplever du/dere at innspillene ble vektlagt i det endelige mulighetstudiet?
- Hvilke typer innspill i medvirkning foretrekker dere?
- Opplevde dere at dette var en medvirkningsprosess hvor deltakerne kunne være med å påvirke?

Hovedspørsmål Kategori 3 **Til eksper innenfor medvirkning**

- Har du erfaring med bruk av film i medvirkningsprosesser
- Hvilke fordeler er det ser du i deltakende film i medvirkning?
- I hvilke sammenhenger tror du metoden kan brukes?
- Hva tror du det forutsetter å bruke å bruke deltakende film i medvirkningsprosesser.

Takk for intervjuet. Avsluttende informasjon om hvordan informasjonen blir brukt, og det blir påminnet om intervjuobjektens rettigheter til informasjonensinnhenting.

Forespørsel om delta på et forskningsintervju i forbindelse med masteroppgave

Hei,

Jeg heter Helge Mathisen og skal skrive en masteroppgave om deltakende film i medvirkningsprosesser. Oppgavens praktiske utgangspunkt er det tidlige fase medvirkningsverkstedet *Urban Lab Campus Øst*.

Temaet mitt for oppgaven er deltakende film som metode i medvirkningsprosesser.

Hovedfokuset ligger i å se hvordan deltakende film ble brukt under *Urban Lab Campus øst* og diskutere dens empiri i sammenlikning med andre empiriske studier som har undersøkt metoden i en medvirkningskontekst for å forstå hvordan deltakende film kan brukes i medvirkningsprosesser.

Formål:

Undersøke hvordan gruppene jobbet for å lage sine forslag til utforming av Campus Øst, og se på metoden film som innspillsformat, og se hvordan det ble brukt og kan brukes i medvirkningsprosesser. Bruk av deltakende film i medvirkningsprosesser er lite brukt, og det finnes per i dag ingen dokumenterte studier på denne metoden i Norge.

Dette prosjektet er et forskningsprosjekt fra Norges Miljø og Biovitenskaplige Universitet (NMBU)

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institutt for landskap og samfunn ved NMBU

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du representerer ekspertkunnskap gjennom din arbeidsplass.

Hva betyr det for deg å delta?

Dette intervjuet kommer ikke til å ta mer enn en time. Det vil bli gjort lydopptak som kun er for transkriberingsformål. Lydopptakene vil bli slettet etter oppgavens ferdigstillelse i juni 2023. Intervjuene er delvis anonymiserte, og du blir beskrevet som informant fra SAMBED-prosjektet.

Det er frivillig å delta

Du kan når som helst protestere mot at du inkluderes i dette forskningsprosjektet, og du trenger ikke å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du velger å protestere.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil ikke dele din sensitive informasjon med andre. Det er bare meg(student) og veileder som har tilgang til informasjonen. Jeg passer på at ingen kan få tak i informasjonen som vi samler inn om deg.

Jeg lagrer all informasjon på en sikker datamaskin. Jeg passer på at ingen kan kjenne deg igjen når vi skriver forskningsartikler. Vi vil for eksempel finne opp et annet navn når vi skriver om deg.

Jeg og veileder følger loven om personvern.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opgaven ferdigstilles innen den 30. juni 2023 og alle data som kan knyttes til deg personlig vil bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler informasjon om deg bare hvis du sier at det er greit og du skriver under på samtykkeskjemaet.

Dine rettigheter

Hvis det kommer frem opplysninger om deg i det som vi skriver, eller har i dokumentene våre, har du rett til å få se hvilken informasjon om deg som vi samler inn. Du kan også be om at informasjonen slettes slik at den ikke finnes lenger. Det som det er noen opplysninger som er feil kan du si ifra og be forskeren rette dem. Du kan også spørre om å få en kopi av få informasjonen av oss. Du kan også klage til Datatilsynet dersom du synes at vi har behandlet opplysningene om deg på en uforsiktig måte eller på en måte som ikke er riktig.

Samtykkeerklæring

Du vil få utdelt et samtykkeerklæringskjema før intervjuet som må signeres. Digitale signaturer er mulig for digitale intervjuer.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Du kan også ta kontakt med meg, Helge Mathisen på denne mailen eller via telefon på 40300146.

Veileder Thomas Haraldseid:

thomas.haraldseid@nmbu.no

+4767231234

Vedrørende spm til NMBU, kontakt personvernombudet:

Kontaktinformasjon:

Hanne Pernille Gulbrandsen

Mobil: 402 81 558

E-post: personvernombud@nmbu.no

Jeg har mottatt informasjonen om Helge Müller-Mathisen sitt masterprosjekt om «Deltakende film i medvirkningsprosesser».

Signatur og dato

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway